

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická ■

Vlastimil Vondruška a jeho tvorba pro děti a mládež

Bakalářská práce

Studijní program: B7310 – Filologie
Studijní obor: 7310R033 – Český jazyk a literatura
Autor práce: **Tereza Stachová**
Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Váňová

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza Stachová**
Osobní číslo: **P12000407**
Studijní program: **B7310 Filologie**
Studijní obor: **Český jazyk a literatura**
Název tématu: **Vlastimil Vondruška a jeho tvorba pro děti a mládež**
Zadávací katedra: **Katedra českého jazyka a literatury**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl: Vlastimil Vondruška a jeho tvorba pro děti a mládež.

Požadavky: Studium a interpretace primární a sekundární literatury.

Metody: Heuristika a literárněvědná analýza a interpretace.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

CIGÁNEK, J., Umění detektivky, Praha, Státní nakladatelství dětské knihy, 1962.

ČEŇKOVÁ, J., Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury, Praha, Portál, 2006. ISBN 80-7367-095-X, 171 s.

DUŠKOVÁ, L., Současná dětská detektivka, Ladění: časopis pro teorii a kritiku dětské literatury, 2002, roč. 7(12), č. 1-4, s. 2-6. ISSN 1211-3483.

CHALOUPKA, O.- NEZKUSIL, Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury. 2., Praha, Albatros, 1976, 128 s.

POLÁČEK, J., Cesty současné literatury pro děti a mládež: tradice a inovace, Slavkov u Brna, BM Typo, 2003. ISBN 80-903339-0-7, 76 s.

REISSNER, M., Česká umělekonaučná literatura. Ladění: časopis pro teorii a kritiku dětské literatury, 2006, roč. 11 (16), č. 1, s. 2-8. ISSN 1211-3484.

ŠUBRTOVÁ, M., Dobrodružství z rudolfínské Prahy, Ladění: časopis pro teorii a kritiku dětské literatury, 2007, roč. 12 (17), č. 1., s. 19-20. ISSN 1211-3484.

ŠUBRTOVÁ, M., Slovník autorů literatury pro děti a mládež II. Čeští spisovatelé, Praha, Libri, 2012. ISBN 978-80-7277-506-4, 465 s.

TOMAN, J. Myšlení o umělekonaučné literatuře. Ladění: časopis pro teorii a kritiku dětské literatury, 2003, roč. 8 (13), č. 1-4, ISSN 1211-3484.

URBANOVÁ, S. Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století, Olomouc, Votobia, 2004. ISBN 80-7220-185-9, 457 s.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Kateřina Váňová

Katedra českého jazyka a literatury

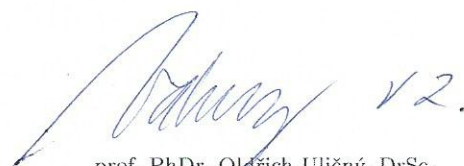
Datum zadání bakalářské práce: 30. dubna 2014

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2015

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

prof. PhDr. Oldřich Uličný, DrSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2014

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 10.12.2015

Podpis: Hachová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Kateřině Váňové za vedení bakalářské práce, podnětné připomínky, konstruktivní kritiku a cenné rady, které mi při psaní práce poskytla.

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na Vlastimila Vondrušku a jeho tvorbu pro děti a mládež. Cílem práce je souhrnně zpracovat život a tvorbu Vlastimila Vondrušky a analyzovat dětskou tvorbu populárně naučnou a beletristickou, jejíž jedinou zástupkyní je v současné době trilogie o Fiorelle, dceři pražského alchymisty Rudolfa II., a jejích přátelích, se kterými na Starém Městě pražském bojuje proti bezpráví.

Klíčová slova

Vlastimil Vondruška, literatura pro děti a mládež, detektivní próza, historická próza, dobrodružná literatura

Annotation

This bachelor's thesis is concerned with Vlastimil Vondruška and his writing for children and youth. The main idea of the thesis is to present a complex summary of his life and writing, whilst also serving as an analysis of children's fictional and non-fictional literature. Recently this genre has been represented merely from a trilogy about Fiorella, who is the daughter of Prague's alchemist Rudolf II., and her friends, who she fights against the injustice in the Old Town with.

Key words

Vlastimil Vondruška, literature for children and youth, detective prose, historical prose, adventure literature

Obsah

Úvod.....	8
1 Vlastimil Vondruška.....	9
1.1 Rodina a dětství.....	9
1.2 Profesní život.....	10
1.3 Literární záměry.....	11
1.4 Literární vzory a náměty Vondruškovy tvorby.....	11
2 Tvorba.....	13
2.1 Odborné studie a články.....	13
2.2 Publikace odborné a populárně naučné.....	13
2.3 Beletrie vydaná pod literárním pseudonymem Jan Alenský.....	14
2.4 Beletrie vydaná pod vlastním jménem.....	14
2.4.1 Historické detektivky.....	14
2.4.2 Další próza.....	15
2.5 Úvod k tvorbě pro děti a mládež.....	16
3 Tvorba pro děti a mládež.....	18
3.1 Populárně naučná díla.....	18
3.1.1 Slavné bitvy českých panovníků	18
3.1.2 Významná sídla české šlechty.....	19
3.1.3 Život ve středověku.....	20
3.2 Beletrie pro děti a mládež.....	20
4 Knižní série o Fiorelle, dceři alchymisty, a jejích přátelích.....	21
4.1 Fiorella a Bratrstvo křišťálu, Fiorella a záhada mrtvého netopýra, Fiorella a hřbitov upírů.....	23
4.1.1 Fiorella a Bratrstvo křišťálu - stručný obsah.....	23
4.1.2 Fiorella a záhada mrtvého netopýra - stručný obsah.....	24
4.1.3 Fiorella a hřbitov upírů - stručný obsah.....	24
4.2 Postavy.....	24
4.2.1 Fiorella.....	24
4.2.2 Lukáš.....	27
4.2.3 Martin.....	29
4.2.4 Lucie.....	32
4.3 Vývoj postav a jejich role v Bratrstvu křišťálu.....	34
4.4 Kompozice.....	37
4.5 Detektivní postupy.....	40
4.6 Prostředí.....	41
4.7 Jazykové prostředky.....	43
4.8 Svět alchymie.....	45
4.9 Poznámky k intencionalitě Vondruškovy trilogie.....	47
5 Závěr.....	50
6 Použitá literatura.....	52
6.1 Primární literatura.....	52
6.2 Sekundární literatura.....	52
7 Přílohy.....	55

Úvod

Cílem bakalářské práce je zpracování životopisu Vlastimila Vondrušky a přiblížení jeho díla s důrazem na tvorbu pro děti a mládež.

Vlastimila Vondrušku původně proslavila historická detektivní próza pro dospělé, v současné době je však ceněn jako autor intencionální literatury pro děti a mládež dvojího druhu, beletristické a populárně naučné. V této kategorii dokonce získal ocenění *Zlatá stuha* za rok 2015. Oceněným dílem byla autorova *Významná sídla české šlechty*.

V části věnované tvorbě se konkrétně zaměřím na autorovu dětskou beletrii. Budu se soustředit na její žánrové zařazení, zajímat mě budou také postavy a prostředí, použité jazykové prostředky a zamyslím se rovněž nad mírou intencionality Vondruškovy prózy pro děti a mládež.

Trilogie o Fiorelle, v současnosti jediné zástupkyni Vondruškovy dětské beletrie, sleduje trend prózy s dobrodružným námětem zasazeným do minulosti. O kvalitě Vondruškovy beletrie pro děti a mládež vypovídá i fakt, že se román *Fiorella a Bratrstvo křišťálu* umístil na 2. místě soutěže *Suk 2006 – čteme všichni* v kategorii *cena knihovníků*.

1 Vlastimil Vondruška

Vlastimil Vondruška se narodil 9. května 1955 v Kladně.¹ Studoval kladenské gymnázium, po jehož dokončení pokračoval ve studiu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze oborem historie a etnografie. V roce 1980 získal doktorát z filozofie a nastoupil do Československé akademie věd do aspirantury a roku 1983 získal titul kandidát věd.

1.1 Rodina a dětství

Rodiče Vlastimila Vondrušky nebyli umělecky založení, ale umělecké kořeny můžeme hledat u jeho prarodičů, kteří byli profesionálními hudebníky. Dědeček hrál na piano, babička byla houslistka. Za První republiky hráli jako hudební doprovod němých filmů. Bratr Vlastimila Vondrušky Pavel je rovněž literárně činný, jeho specializací je kryptologie.

Zájem o historii projevoval Vondruška již v době školní docházky. Už v první třídě si byl jistý, že se chce v budoucnu věnovat historii. Původně byl přesvědčený o tom, že bude studovat buď archeologii, nebo dějiny Středního východu. Kvůli své zálibě v dějinách na střední škole dojížděl na soukromé hodiny k profesorovi Luboru Matoušovi², u kterého se učil klínopis.

Ještě na studiích se seznámil se svojí spolužačkou Alenou, s níž se v roce 1982 oženil. Společně bydleli v Praze až do roku 1989. Po revoluci Prahu vyměnili za Liberecký kraj a přestěhovali se k Máchovu jezeru. V současné době žijí manželé v Tachově u Doks.

1 V jeho rodném domě se roku 1901 narodil český grafik a malíř Cyril Bouda.

2 Lubor Matouš (1908-1984) byl český orientalista zaměřující se na asyrologii a numerologii.

1.2 Profesionální život

Od roku 1983 do roku 1990 pracoval v Národním muzeu. Souběžně s prací v muzeu spolupracoval s ústeckým rozhlasem, kde se věnoval krátkým pořadům o historii zaměřeným na Severočeský region. V České televizi pracoval na třídílné minisérii na náměty knížky *Ještě že nejsem kat (2004)*. Externě psal do velkého množství časopisů.

V letech 1984-1985 společně se svojí ženou Alenou přispíval do časopisu *Naše rodina*. Do časopisu *Chatař* psal v období let 1985 až 1986, věnoval se zde lidové kultuře. Sám několik let tvořil povídky pro časopis *Signál*, především v letech 1991 a 1992. Po revoluci psal miniseriály do příloh novin a časopisů, např. do časopisu *Carmen* psal v roce 1992 miniseriál o českých panovnících. Posledním časopisem, do kterého manželé společně přispívali, byl časopis *Film a video*, na jehož stránkách se věnovali lidovým zvykům a tradicím od roku 2011 do roku 2014.

V roce 1988 začal spolupracovat s novoborským Crystalexem. Nejprve pro Crystalex vytvořil dějiny sklářství, později napsal knihu jako podklad pro Světovou výstavu EXPO 1992 v Seville. V této době se začal zabývat myšlenkou výroby kopií historického skla.

Po svém odchodu z Národního muzea v roce 1990 si společně s několika dalšími společníky založil malou soukromou sklárnu u Nového Boru, kterou společně provozovali tři roky. Původní koncepce měla zahrnovat pouze výrobu kopií historického skla, ovšem ekonomická situace sklárny majitele donutila k rozšíření výroby. Spolu s historickými kopiemi tedy museli začít vyrábět i užitkové sklo. Toto nové pojetí se ale neshodovalo s Vondruškovou představou, a proto se společníci rozešli. Sám si poté Vondruška založil specializovaný ateliér Královskou huť a třináct let zde vyráběl kopie historického skla, které se prodávaly do muzeí, hradů a zámků.

Při provozování vlastní soukromé sklárny se znovu vrátil ke psaní, s nímž začal již při studiích na univerzitě. Vyšly mu první úspěšné romány, a tak musel Vondruška začít řešit otázku času. Roku 2009 sklárnu zavřel a od té doby se věnuje pouze své autorské literární činnosti.

1.3 Literární záměry

Již od začátku své literární kariéry se zaměřoval na historické náměty. Psal odborné studie a články, jež byly vždy historicky zaměřené. V 90. letech 20. století začal psát historické detektivky pod pseudonymem Jan Alenský. Po roce 2000 publikoval beletrii pod vlastním jménem a opět se přikláněl k historickým detektivkám.

V poslední době se hodně zabývá populárně naučnými publikacemi například *Lexikonem historie Život ve staletích* (2009-2014). Po přelomu tisíciletí začal Vondruška ve své tvorbě projevovat zájem o dětské čtenáře. Napsal pro děti knížky jak populárně naučné, tak beletristické. Za svoji populárně naučnou publikaci *Významná sídla české šlechty* (2005) obdržel Zlatou stuhu IBBY v kategorii Literatura faktu a populárně naučná literatura pro mládež.³ Vlastimil Vondruška se v současné době věnuje pouze literatuře, o které bude podrobněji pojednáno v kapitole Vondruškovy tvorby.

1.4 Literární vzory a náměty Vondruškovy tvorby

Informace uváděné v této podkapitole jsem získala z osobního rozhovoru s panem Vlastimilem Vondruškou. Zajímala jsem se především o oblast jeho literární inspirace a styl psaní.

Při osobním setkání s Vlastimilem Vondruškou jsem byla velice zvědavá na to, kdo byl jeho literárním vzorem a jakým způsobem své knihy tvoří. Vyprávěl mi, že jeho literárním inspirátorem a zároveň jeho nejoblíbenějším autorem v době, ve které začal se svými historickými detektivkami, mu byl Robert van Gulik a jeho příběhy o soudci Ti. „*Jednu svoji knížku jsem dokonce věnoval soudci Ti. Je to taková středověká parafráze na jeho příběh. Svoje první dvě historické detektivky jsem dokonce psal podobnou kompozicí jako on.*“⁴ Robert van Gulik kompozičně vycházel ze staročínského historického románu, který se vždy vyznačoval triadickou kompozicí.

Ve sféře historické ho velmi ovlivnil historik a spisovatel Alois Jirásek. Jak sám říká, inspirovali ho ale i autoři, kteří nepsali historické romány, ale na kterých ho zaujal jejich postoj ke světu: „*Miluji Tichého Dona od Michaila Šolochova. Nyní píšu Husitskou epopej a pořád v sobě nosím Šolochova, neboť v takovýchto zlomových okamžicích nejsou hrdinové hodní a špatní. Velmi často se stává, že společnost je*

³ Cena Zlatá stuha se uděluje knihám pro děti a mládež v České republice.

⁴ Rozhovor s Vlastimilem Vondruškou, 23. říjen 2014, Bratislava nad Nisou.

vláčena dobou a lidé se snaží přežít a často dělají skutky, které by v době míru neudělali.“⁵

Ve svých dílech si vybírá takové náměty, které vyžadují pečlivé zkoumání historických pramenů, a jeho práce je imaginativní: „*Píšu imaginativně. Potřebuji nějaký vjem, aby se pomyslně otevřelo okno do minulosti a já tam vstoupil. Pro své postavy nepoužívám předlohu ve svém skutečném životě, ale snažím se, aby mé postavy reflektovaly příběh, ale výjimečně nějakou skutečnou postavu použiju.*“⁶

Pro všechny, kteří by se chtěli osobně setkat s Vlastimilem Vondruškou a dozvědět se něco více o jeho tvorbě, o zajímavostech z jeho osobního i profesního života, jsou určeny čtenářské besedy, jež autor pravidelně pořádá ve všech koutech republiky. Plán těchto akcí je uveřejněn na osobních internetových stránkách autora, kde je uveden harmonogram setkání vždy alespoň rok dopředu.

Z vlastní zkušenosti mohu říct⁷, že besedy jsou poutavé, zábavné i poučné. Pan Vondruška je vynikající řečník, který si umí získat posluchače. Všichni zúčastnění se dozvěděli spoustu informací okořeněných humorem i nadsázkou ze soukromého i profesního života autora. Velká část besedy byla věnována autorově tvorbě minulé i současné.

Vondruškovy čtenářské besedy jsou velmi oblíbené, o čemž svědčí i fakt, že jich měl na rok 2015 naplánovaných padesát⁸. Pokud se někdo chce dozvědět o autorovi více, ale nemá možnost účastnit se jeho besed, pak je možné na mnoha internetových zdrojích dohledat rozhovory rozhlasové, novinové či televizní, v nichž se Vlastimil Vondruška účastní rozhovorů či diskuzí. Rozhlasový rozhovor lze nalézt například v archivu na stránkách Českého rozhlasu.⁹ Televizní rozhovor si čtenáři mohou najít v archivu České televize.¹⁰ Velmi rozsáhlý je i rozhovor s autorem vydaný v Týdeníku Květy¹¹.

Vlastimil Vondruška je autor otevřený a sdílný. Tento postoj jistě vede k jeho obrovské oblibě v současné době. Jak sám uvádí v rozhovoru pro Týdeník Květy, v roce 2013 prodal 120 000 knih.¹²

5 Rozhovor s Vlastimilem Vondruškou, 23. říjen 2014, Vratislavice nad Nisou.

6 Rozhovor s Vlastimilem Vondruškou, 23. říjen 2014, Vratislavice nad Nisou.

7 Osobně jsem se účastnila besedy ve Vratislavicích nad Nisou 23. 10. 2014.

8 Plán besed je uveřejněn na stránkách Vlastimila Vondrušky: www.vlastimilvondruska.cz

9 http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/host/_zprava/vlastimil-vondruska-ve-stredoveku-nebyli-zvanilove--1260241

10 <http://www.ceskatelevize.cz/zpravodajstvi-ostava/kultura/201103-ve-stredoveku-lide-zili-naplno-a-opravdove-rika-vlastimil-vondruska/>

11 PODSKALSKÝ, Ivo. Dějiny píší vítězové. *Týdeník Květy*. 2014, 44, s. 76-79. ISSN 0862-898X.

12 PODSKALSKÝ, Ivo. Dějiny píší vítězové. *Týdeník Květy*. 2014, 44, s. 77. ISSN 0862-898X.

2 Tvorba

Tvorba Vlastimila Vondrušky čítá velké množství titulů různého žánrového a stylového zařazení. Díla lze strukturovaně rozdělit na několik oddílů.

2.1 Odborné studie a články

Odborné studie a články věnované rozmanitým námětům z historie jsou nejrozsáhlejší částí Vondruškovy tvorby. Odborné publikační činnosti se Vlastimil Vondruška věnoval převážně v 80. letech 20. století. Největší množství studií se zaměřuje na zemědělství a problémy s ním spojené. Druhým největším námětem je etnografie. Články pojednávající o tématu zemědělství jsou například *Obraz venkovského zemědělství v oblasti Brd a jejich podhoří podle materiálů duplikátu stabilního katastru*.¹³ a *Počátky zemědělské revoluce*¹⁴. Etnografii je věnovaný článek *Možnosti etnografické interpretace duplikátu stabilního katastru*.¹⁵

Výčet všech Vondruškových odborných studií a článků je uveden v *Příloze 1*.

2.2 Publikace odborné a populárně naučné

I v této oblasti dává Vondruška velký prostor námětům spojeným se zemědělstvím. Zároveň se ale zabývá i oblastí sklářství, etnografie či církevními tématy. Jeho nejmladšími díly v tomto směru jsou lexikony historie s jednotícím názvem *Život ve staletích* (2009-2014) věnované jednotlivým stoletím. Nejmladší z nich je *Život ve staletích: lexikon historie. 16. století* z roku 2014.

Dalšími novějšími publikacemi jsou tři díly *Průvodce českou historií* věnované církvi, vesnici a městu. Všechny tři díly, vydané mezi lety 2013-2014, napsal Vondruška společně se svou ženou, spisovatelkou Alenou Vondruškovou.

Výčet odborných a populárně naučných publikací je uveden v *Příloze 2*.

13 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Obraz venkovského zemědělství v oblasti Brd a jejich podhoří podle materiálů duplikátu stabilního katastru*. In: *Vlastivědný sborník Podbrdská 25*. Příbram: Okresní archiv, 1983, s. 5-16.

14 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Počátky zemědělské revoluce*. In: *Počátky českého národního obrození 1770-1791*. Praha: Academia, 1990, s. 20-32.

15 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Možnosti etnografické interpretace duplikátu stabilního katastru*. *Archivní časopis* 32. 1982, 3, s. 148-154.

2.3 Beletrie vydaná pod literárním pseudonymem Jan Alenský

Vondruškova beletrie je stejně jako jeho odborné texty zaměřena na historii. Svoji beletrii pod pseudonymem Jan Alenský vydával v 90. letech 20. století. Pod tímto pseudonymem začal Vondruška psát hned po skončení studií na univerzitě a pseudonym používal kvůli politickému ovzduší. Jak sám říká: „*Tehdy jsem se téměř výlučně věnoval vědecké práci a jaksi se nehodilo, abych se současně zabýval psaním beletrie. Ředitel ústavu, kde jsem byl v aspirantuře, mi to definoval jasně. Mám se věnovat jen své odborné práci, ostatní mi zakázal. A protože moje žena se jmenuje Alena, vznikl pseudonym Alenský, pod nímž jsem psal dál.*“¹⁶

Z tohoto období Vondruškovy tvorby pochází cyklus *Hříšní lidé Království českého*, který zahrnuje dílo *Příběhy o úkladech a intrikách. Detektivky z časů dávno minulých* (1995), *Případ plzeňských mordů. Detektivka z časů dávno minulých* (1995). *Případ nešťastného šlechtice. Detektivka z časů dávno minulých* (1995); *Falešný tolar* (1995); *Osudný turnaj* (1995). Ve všech výše uvedených případech se jedná o tajemné detektivní příběhy odehrávající se v období českého středověku.

2.4 Beletrie vydaná pod vlastním jménem

2.4.1 Historické detektivky

„*Detektivka tvoří oblíbený a čtenářsky vděčný žánr zábavné četby. Jejím základem je pátrání po neznámém pachateli nějakého zločinu, po jehož stopě jde obvykle hlavní hrdina detektivky.*“¹⁷

Historická detektivka je charakteristická tím, že se její děj odehrává v minulosti. Známost Vondruškovou detektivní ságou jsou osmidílné *Letopisy královské komory*, jejichž první díl byl vydán roku 2006, poslední vyšel v roce 2013. Všechny díly *Letopisů královské komory* jsou historickými detektivními příběhy věnovanými písaři královské komory Jiřímu Adamovi z Dobrodína, jehož panovník vysílá po české zemi, aby objasnil nevyřešené zločiny.

16 BADINOVÁ, Alena. Vlastimil Vondruška polapený historií. [online]. 2014 [cit. 2015-03-09].

Dostupné z: <http://www.klubknihomolu.cz/111768/vlastimil-vondruska-polapeny-historii/>

17 KARPATSKÝ, Dušan. *Labyrint literatury*. 4. vyd. Praha: Albatros, 2008, s. 101-102. ISBN 978-80-00-02154-6.

Nejrozsáhlejším detektivním cyklem jsou příběhy královského prokurátora Oldřicha z Chlumu, jež jsou volným pokračováním cyklu *Hříšní lidé Království českého*. Tyto prózy jsou časově zařazeny do období vlády krále Přemysla Otakara II. Pravděpodobně i sám autor považuje cyklus za velmi významný, neboť mu na svých webových stránkách věnuje velmi široký prostor. V následující ukázce ocituji část autorovy anotace. „*Píše se druhá polovina 13. století. České království patří k nejmocnějším v Evropě. Právem, ale také s trochou závisti označují současníci českého krále Přemysla II. Otakara „králem železným a zlatým“. Kutnohorské doly chrlí neuvěřitelné bohatství stříbra. Obávaná česká vojska porážejí v krvavých bojích nejednoho nepřítele. Český král soupeří s Habsburky o titul římského císaře. Za pozlátkem slávy se však skrývají trhliny. Doma, v českém království, zápasí Přemysl II. Otakar s vlastní odbojnou šlechtou.*“¹⁸

Cyklus zahrnuje povídky *Dýka s hadem* (2002), *Zdislava a ztracená relikvie* (2003), *Záhada zlaté štoly* (2003), *Adventní kletba* (2004), *Znamení rožmberské růže* (2004), *Vražda v ambitu* (2005), *Olomoucký bestiář* (2006), *Strážce boleslavského mystéria* (2007), *Román o růži* (2008), *Znamení Jidáš* (2009), *Pečeť smrti* (2009), *Tajemství abatyše z Assisi* (2010), *Apage Satanas* (2010), *Prokletí brněnských řeholníků* (2011), *Podivná svatba na Lichnici* (2012), *Králov dluh* (2012), *Msta písecké panny* (2013), *Smrt ve Vratislavi* (2014), *Ďáblův sluha* (2014), *Zločin na Bezdězu* (2015). Ke knižní sérii lze přiřadit i nejnovější knihu o Oldřichovi z Chlumu s názvem *Oldřich z Chlumu – román a skutečnost* (2015), která je zároveň exkurzí do autorova literárního života.

2.4.2 Další próza

K dalším prózám patří především Vondruškovy historické romány. „*Vznik žánru se datuje do počátku 19. století, klade si za cíl vyvolat soustředěný obraz určité dějinné epochy a živě a názorně jej zpřítomnit čtenářům. Za zakladatele tohoto žánru je považován W. Scott.*“¹⁹ Vondruškovými historickými romány jsou například román *Mezi tiárou a orlicí* (2003), *Sběratelé ostatků* (2006), *Strana štěstí* (2005) a jiné romány uvedené v Příloze 3. Ačkoliv jsou všechna uvedená díla beletrií, vyznačují se velikou

18 VONDRUŠKA, Vlastimil. Hříšní lidé Království českého. *Vlastimil Vondruška: Spisovatel a historik* [online]. [cit. 2015-11-19]. Dostupné z: <http://www.vlastimilvondruska.cz/beletrie.php>.

19 KARPATSKÝ, Dušan. *Labyrint literatury*. 4. vyd. Praha: Albatros, 2008, s. 183. ISBN 978-80-00-02154-6.

mírou historických údajů. Příběhy spojuje tajemné a nebezpečné prostředí českého středověku. Každý příběh je věnován historické postavě, jejíž život je základem celého románu.

Z hlediska historického je velkým přínosem Vondruškův rozsáhlý románový cyklus o životě posledních přemyslovských králů se zastřešujícím názvem *Přemyslovská epopej* (2011-2013). Cyklus postihuje časový úsek od začátku vlády Přemysla Otakara I. po smrt Václava III. Přemyslovské epopeji věnoval mnoho času, jak říká: „*Na Přemyslovskou epopej jsem se připravoval několik let a sága je opravdu v mnoha ohledech velice věrná. Hledat detaily z osobního života panovníků není snadné. Více jich je v kronikách štyrských, bavorských a saských než v domácích.*“²⁰

Dalším rozsáhlým Vondruškovým počinem současnosti je sága *Husitská epopej*, postupně vydávaná od roku 2014. Vlastimil Vondruška plánuje Husitskou epopej rozepsat do sedmi dílů. Husitství ho zajímá, jak sám uvedl: „*Snad žádná doba není poznamenaná ideologií tolik, jako právě události první poloviny 15. století. Právě pohled na husitství se významně podílel na našem pojetí národa a vlastenectví, ale také třeba na představách sociální spravedlnosti, a to jak ve smyslu dobrém, tak i špatném. Chci proto přiblížit husitství co nejvěrněji, ale jinak než starší autoři. Na osudech jednoho rodu chci vyprávět o sociálních, náboženských, ale i lidských konfliktech poctivě, bez příkras a frází.*“²¹

2.5 Úvod k tvorbě pro děti a mládež

Vlastimil Vondruška je autorem několika historických knih, jejichž cílovou skupinou jsou děti a mládež. V roce 2003 vyšly *Slavné bitvy českých panovníků*, kde se snaží čtenářům přiblížit devět slavných bitev českého středověku a novověku. Text je kombinací beletrie a populárně naučné literatury.

Dalším Vondruškovým populárně naučným počinem pro děti byla *Významná sídla české šlechty* vydaná roku 2005, ve kterých čtenáře seznamuje s významnými českými hrady a zámky. V roce 2006 (první vydání) vydal *Život ve středověku*, knihu určenou dětem i dospělým.

Vondruškovým doposud jediným beletristickým počinem pro děti je trilogie příběhů o Fiorelle. Roku 2006 vyšel první díl *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*, v roce 2007

20 PODSKALSKÝ, Ivo. Dějiny píší vítězové. *Týdeník Květy*. 2014, 44, s. 78. ISSN 0862-898X.

21 BADINOVÁ, Alena. Vlastimil Vondruška polapený historií. [online]. 2014 [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: <http://www.klubknihomolu.cz/111768/vlastimil-vondruska-polapeny-historii/>

Fiorella a záhada mrtvého netopýra. Poslední díl trilogie *Fiorella a hřbitov upírů* Vondruška vydal v roce 2012. Trilogie je časově zasazená do rudolfínské Prahy.

Ústřední hrdinkou je dcera dvorního alchymisty Rudolfa II. Fiorella.

O tom, že by napsal konkrétně Fiorellu, Vlastimil Vondruška nikdy nepřemýšlel. Dá se říci, že knihy napsal na zakázku. Jak sám uvádí: „*Jednoho dne mě oslovil ředitel Albatrosu, položil mi na stůl Harryho Pottera, řekl, ať si to nastuduji a napíši něco podobného. Tak jsem přemýšlel, co bych napsal podobného, a napadla mě Fiorella.*“²²

V jiném rozhovoru doplnil: „*Právě v záplavě Harry Potterů jsem si řekl, že se pokusím představit hrdiny, kteří žijí v reálném světě, bez kouzel, draků a skřetů. Ale na druhou stranu jsem chtěl mít hrdiny, kteří jsou výjimeční. A tak mne napadlo prostředí rudolfínských alchymistů. S odstupem času jsem rád, že jsem tyhle postavy vymyslel, a určitě se k nim vrátím,*“²³

Příběhy o Fiorelle se dočkaly úspěchu a mezi dětmi jsou velmi oblíbené.

22 Rozhovor s Vlastimilem Vondruškou, 23. říjen 2014.

23 BADINOVÁ, Alena. Vlastimil Vondruška polapený historií. [online]. 2014 [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: <http://www.klubknihomolu.cz/111768/vlastimil-vondruska-polapeny-historii/>

3 Tvorba pro děti a mládež

Vondruškovo zaměření na historii zasáhlo nejen jeho literární práce pro dospělé, ale i tvorbu pro děti a mládež. Jednu linii tvoří díla populárně naučná, druhou pak dobrodružná beletrie.

3.1 Populárně naučná díla

3.1.1 *Slavné bitvy českých panovníků*

Do okruhu Vondruškových populárně naučných děl pro děti a mládež patří v první řadě titul *Slavné bitvy českých panovníků*, vydaný roku 2003. Tato publikace má velice zajímavé zpracování. Vondruška rozebírá celkem devět slavných bitev, s nimiž je vždy spojen konkrétní panovník českých zemí.

Každý z devíti příběhů tvoří dvě dějové roviny. Jednou je fiktivní příběh odehrávající se v čase slavné bitvy: „*Upravená stezka se vinula v líných zatáčkách hustým smrkovým porostem vzhůru k sedlu mezi dvěma nevelkými kopcovitými homolemi, jejichž hřeben zakrýval výhled. V uježděném prachu mezi kameny a věkovitými kořeny se rýsovaly stopy koňských kopyt i mnoha lidí. Všechny byly čerstvé, vítr a déšť je ještě nestačily zahladit*“²⁴. Druhou linii tvoří historické události a reálie týkající se bitvy či samotného panovníka: „*Nad Vojtěchovým hrobem v polském Hnězdně Břetislav také veřejně formuloval první zákony pro feudální Čechy, tzv. Břetislavova dekreta. Kořist z Polska se prý do Prahy vezla na stovce těžkých vozů a nechybělo ani zlato, stříbro a vzácné kněžské ornáty*“²⁵.

Kniha je doplněna ilustracemi a podobiznami panovníků, dále obrázky dobových mincí a mapek, které dokreslují komplexní obraz historické události.

Slavné bitvy českých panovníků jsou originálním počinem, který spojuje fakta s napínavým příběhem velmi poutavým pro děti.

24 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Slavné bitvy českých panovníků*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2003, s. 11. ISBN 80-00-01223-5.

25 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Slavné bitvy českých panovníků*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2003, s. 16. ISBN 80-00-01223-5.

3.1.2 Významná sídla české šlechty

Publikace nazvaná *Významná sídla české šlechty*, vydaná roku 2005, je v pořadí druhou Vondruškovou knihou zaměřenou na poučení dětského čtenáře. Stejně jako výše zmíněná kniha *Slavné bitvy českých panovníků* jsou i *Významná sídla české šlechty* velice originálním historickým dílem. I zde se Vondruškovi podařilo propojit rovinu beletristickou s rovinou faktografickou.

Jak již samotný název napovídá, Vondruška se zde věnuje dvanácti významným sídlům české šlechty. V úvodu píše, že záměrem knihy je především přiblížení atmosféry středověku: „*Jen některé publikace se snaží o určitý výběr, stejně jako tato kniha. Jejím smyslem není opakovat všechna dostupná fakta, ale pokouší se přiblížit atmosféru středověku. Jako ilustrace doby slouží několik významných hradů, které patřily šlechtě. Domnívám se, že není důležité znát jen data a jména, často je mnohem důležitější pochopit dějiny.*“²⁶

Každá kapitola věnující se konkrétnímu sídlu je vždy rozdělena na čtyři podkapitoly. První podkapitola je vždy nazvaná *z historie majitelů panství*, druhá se jmenuje *historické souvislosti*, třetí se zabývá *zajímavostmi* a čtvrtá poslední láká *k navštívení hradu v současné době*.

Podkapitoly začínají historickým příběhem. „*V ložnici byla tma. Louč s prskáním zhasla už před hodnou chvílí, ale Hašek z Lemberka nevolal sluhu, aby přinesl novou. Ležel na zádech a hladil hlavu své ženy, která se mu opírala o rameno. Háta spala unavená rozkošemi, které spolu prožili. Kéž by mu konečně Bůh dopřál dědice! Co by za něj dal. Zdálo se mu, že se Háta pohnula. Konejšivě ji objal a tiše uklidňoval, aby spala. Ale najednou se ozval přede dveřmi hluk. Vzápětí vrazil dovnitř purkrabí Oldřich.*“²⁷

Po úvodním příběhu následují podkapitoly s faktickými údaji. Díky jasné a snadné syntaxi a běžnému lexiku jsou informace pro děti srozumitelné. „*Ve středověku dostal každý člověk jméno při křtu podle svého patrona, jímž byl některý z oblíbených světců nebo světic. Narozeniny se neslavily, protože se až do 18. století den narození člověka nikde neevidoval, pokud ovšem nešlo o panovníka nebo bohatého šlechtice.*“²⁸

26 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Významná sídla české šlechty*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2005, s. 7. ISBN 80-00-01520-X.

27 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Významná sídla české šlechty*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2005, s. 160. ISBN 80-00-01520-X.

28 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Významná sídla české šlechty*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2005, s. 167. ISBN 80-00-01520-X.

3.1.3 Život ve středověku

Poslední knihou řazenou k populárně naučné literatuře pro děti a mládež je encyklopedie, tzn. kniha, která shromažďuje informace ve formě abecedně seřazených hesel, *Život ve středověku*, vydaná roku 2006. Jak již bylo uvedeno, na rozdíl od předchozích dvou titulů je tato kniha encyklopedií zaměřenou na středověký život.

Jednotlivá hesla jsou řazena abecedně a zabývají se širokým spektrem pojmů. Hesla jsou velmi různorodá, proto je všechna nelze zařadit do konkrétních tematických okruhů. Přesto lze ze seznamu vyzorovat, že chtěl autor věnovat větší pozornost architektuře, tehdejšímu povoláním, dobovým každodenním činnostem a předmětům, jak je patrné ze vzorového výčtu: „*advent, akvamanile, alchymie, anály, bakalář, barbakán, barva, bašta, bečvář a bednář, benediktini, berně, biskup, caletník, denár, dům románský, dům venkovský, erb, heretik, hry stolní, chléb, jarmark*²⁹ a mnohá další. I *Životem ve středověku* se Vondruška pokusil oslovit jak děti, tak dospělé. Autor dbá na styl, který je pro děti srozumitelný.

Jako příklad uvádím úryvek hesla bakalář: „*Bakalář – Pokud chtěl kdokoli absolvovat středověkou univerzitu, musel nejprve navštěvovat základní studium, které se odbyvalo na fakultě svobodných umění (tzv. artistické fakultě). Tato výuka obvykle obsahovala gramatiku, rétoriku, aritmetiku a další speciální nauky, jejichž pojetí se lišilo místo od místa (filozofii, astronomii, hudbu).*“³⁰

Knihy je doplněna doprovodnými ilustracemi a rejstříkem jednotlivých hesel.

3.2 Beletrie pro děti a mládež

Vondruškovu beletristickou tvorbu pro děti a mládež, stejně jako jeho ostatní publikace, ovlivnila především historie. Jedinou zástupkyní Vondruškovy dětské beletrie je již výše zmíněná trilogie o Fiorelle, dceři pražského dvorního alchymisty.

29 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Život ve středověku. Průvodce základními pojmy*. 2. vyd. Brno: MOBA, 2014, s. 2-3. ISBN 978-80-243-5826-0.

30 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Život ve středověku. Průvodce základními pojmy*. 2. vyd. Brno: MOBA, 2014, s. 11. ISBN 978-80-243-5826-0.

4 Knižní série o Fiorelle, dceři alchymisty, a jejích přátelích

Vondruškova trilogie není pouhým zábavným historickým čtením pro děti. Jde o literární počín, v němž se prolíná více žánrů, z nichž však žádný nelze označit za dominantní, všechny působí rovnocenně. Proto se nezmýlíme, budeme-li o knize hovořit jako o historické detektivní próze s dětským hrdinou, či pouze o dobrodružné próze pro děti a mládež. Právě dobrodružná próza totiž zahrnuje řadu subžánrů³¹, jak píše i Jana Čeňková „dobrodružná próza je tematicky a hodnotově značně různorodým žánrem.“³²

Ona dobrodružná složka románu je pro dětského čtenáře nejlákavější: „*Pro dítě v pubescentním věkovém období, jemuž je nejvíce vlastní obliba dobrodružných knih, se stává vůdčí životní motivací touha po poznání světa a bohatosti životních prožitků, jež se přirozeně přenáší i do vztahu k literatuře.*“³³ V důsledku tedy právě tato skutečnost často stojí za popularitou tohoto typu literatury. V celé trilogii se objevují prvky dobrodružné literatury. Je to především: osoba bojující s překážkami, všudypřítomné napětí, hrdinové ocitající se v nebezpečných situacích, dějové zvraty a lákavé neobvyklé prostředí. Právě na výše zmíněné prostředí se Vondruška mj. detailně zaměřil.

Další dominantní složkou vybraných Vondruškových knih, rovněž čtenářsky velmi atraktivní, je složka detektivní. Román je z velké části založen na přítomnosti tajemna a odhalování zločinů a jejich potrestání. „*Literatura s tajemstvím zaujme dítě už v raném věku.*“³⁴ Ve Vondruškově detektivní próze se naplňuje detektivní charakter několika důležitými žánrovými rysy. Základním a nezbytným stavebním prvkem je tajemný zločin. Dále je to propracovaná zápleтка; stejně jako v dobrodružné próze i dějové zvraty a tajemné prostředí; rozmanité charaktery postav, které nejsou statické, ale v průběhu příběhu se vyvíjejí.

Vondruškova románová trilogie je intencionální literaturou pro děti a mládež, je proto přirozené, že nesleduje pouze aspekty zábavné a relaxační, ale i didaktické. „*Je přirozené, že dětské detektivky bývají didaktičtější než detektivky pro dospělé, že jsou*

31 Některé subžánry dobrodružné prózy: detektivka, cestopis, historický román, fantasy, western, špionážní román a další.

32 ČEŇKOVÁ, Jana. Proměny prózy pro mládež, próza s dětským hrdinou. In: ČEŇKOVÁ, Jana a kol. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006, s. 29. ISBN 80-7367-095-X.

33 CHALOUPKA, Otakar – NEZKUSIL, Vladimír. Dobrodružná próza. In: CHALOUPKA, Otakar – NEZKUSIL, Vladimír. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury II*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1976, s. 81.

34 CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962, s. 127.

*to de facto zdramatizované morality.*³⁵, *Didaktika v dětské detektivce tedy přímo úměrně vyplývá ze zdůvodněnosti prohřešku, z toho, jak je doložen trest. Dítě totiž na rozdíl od dospělého neupoutává jen příhoda sama, moment krádeže samé, nýbrž také smysl, zdůvodnění toho, proč se tak stalo a proč je to nesprávné. Proto je didaktický moment v dětské detektivce nejsložitější a nejtěžší stránkou tvorby.*³⁶

Za didaktické aspekty lze u Vondruškovy trilogie považovat především poučení, že jakýkoliv zločin je vždy po zásluze potrestán a že spravedlnost a dodržování zákonů by mělo být závazným lidským chováním. Tento rys je společný všem dětským detektivkám.

Dalším žánrovým pilířem, na kterém Vondruškova próza stojí, je próza s dětským hrdinou. „*Próza s dětským hrdinou je za prvé spjata s určitým okruhem témat a motivů, které vycházejí z pozice hrdiny a jeho roviny poznávání sebe v daném prostoru a v časové určenosti – sebeuvědomování dítěte, hrdinství dítěte, překonávání existenčních problémů, osamocení, týrání dítěte, problémy dospívání, začleňování do kolektivu (často třídního a prázdninového), hodnoty kamarádství a partnerství, vztah mezi dospělým a dětským světem, erotika, rasové problémy, život handicapovaného dítěte aj.*“³⁷ Vondruškovou ambicí nebylo sledovat všechny výše uvedené cíle žánru. V jeho trilogii dominuje především motiv dítěte jako prostředníka k dosažení spravedlnosti. Dále hrdinství dítěte, které Vondruška rozpracoval opravdu velmi detailně. Svě postavy vystavil nebezpečným situacím, ale zároveň je vybavil ryzími vlastnostmi a velikou dávkou hrdinství. Hrdinové tvoří nerozlučnou partu, ve které se vždy podporují navzájem. Důležitou roli hraje kolektiv. S tím souvisí i charakter románu, jenž je z velké části založen právě na hodnotách kamarádství, a také vztahu mezi dospělým a dětským světem. V posledním dílu trilogie zvýznamňuje některé z problémů dospívání, zvláště ty, jež jsou spojeny s prvním citovým vzplanutím. Vše se však děje, jak již bylo uvedeno, na průniku s dalšími žánry.

Nelze se tedy nezmínit o vlivech prózy historické. V trilogii se rysy tohoto žánru projevují především ve snaze přiblížit dnešním dětským čtenářům důležitou historickou etapu naší země, období vlády Rudolfa II. Objevují se zde historické reálie, popisy soudobé Prahy, dětský čtenář se setkává s dobovými zvyky, řemesly aj.

35 CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962, s. 130.

36 CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962, s. 131.

37 ČEŇKOVÁ, Jana. Proměny prózy pro mládež, próza s dětským hrdinou. In: ČEŇKOVÁ, Jana a kol. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006, s. 32-33. ISBN 80-7367-095-X.

Podobně jako ve Vondruškových populárně naučných knihách se zde odehrává fiktivní příběh v historických kulisách.

Celá trilogie je nejen zajímavou exkurzí do čtenářsky atraktivního období české historie, ale přináší i zajímavou aktualizaci na úrovni postav. Dětskému kolektivu dominuje dívka, jež je vlivem okolností nucena převlékat se za chlapce. Jev neobvyklý v pohádkách, mýtech apod. nově vstupuje do tohoto typu prózy pro děti a mládež.

Hlavní hrdinkou je tedy dívka, která ale většinu příběhu vystupuje převlečená za chlapce a která v příběhu zastává dvě odlišné společenské role. Právě na postavě Fiorelly autor demonstruje charakter doby a pozici ženy/dívky v tehdejší společnosti. V době, v níž se Vondruškova trilogie odehrává, nebylo běžné, aby dívka byla něčím víc než pouhým stínem mužů, jež byli považováni za chytřejší, vzdělanější a váženější. Na ženu bylo pohlíženo jako na osobu, která se má starat o rodinu, manžela a domácnost. Dívky byly již v mládí vedené k tomu, aby byly dobrými hospodyňkami a věrnými manželkami svých mužů, o nic jiného se nestaraly, neboť jim to nepříslušelo. Fiorella byla ale vychována jinak, její otec byl vzdělaný moderní muž, který nevěřil tomu, že inteligence a lidské kvality závisí na pohlaví. Dal své dceři vzdělání i vychování, jako kdyby byla chlapec. Fiorella se v románu několikrát svěruje, že v Itálii, ve svém původním domově, neměla žádné přátele. Po příjezdu do Prahy po nich ale začne toužit, a více než kdy jindy musí používat svůj chlapecký převlek, neboť zjistí, že by ji chlapani mezi sebe jinak nepřijali. Fiorellino přijetí do kolektivu je pro jeho fungování zcela zásadní. Bez společné kooperace by nemohl vůbec existovat a spolupráce všech dětských hrdinů je hnací silou celé této prózy.

4.1 Fiorella a Bratrstvo křišťálu, Fiorella a záhada mrtvého netopýra, Fiorella a hřbitov upírů

4.1.1 *Fiorella a Bratrstvo křišťálu - stručný obsah*

Fiorella je dcerou italského alchymisty, jenž se přestěhuje na císařský dvůr Rudolfa II. do Prahy. Krátce po příjezdu se v chlapeckém převlečení seznámí s novými přáteli Martinem a Lukášem. Říkají si Bratrstvo křišťálu a pokouší se vyřešit záhadu ukradených peněz z městské pokladnice. Jejich pátrání je často nebezpečné, nakonec však společně překonají všechny nástrahy a případ vyřeší.

4.1.2 *Fiorella a záhada mrtvého netopýra - stručný obsah*

Fiorella a záhada mrtvého netopýra je druhým dílem Vondruškovy trilogie o dceři císařského alchymisty. I v tomto příběhu na hlavní hrdiny Fiorellu, Lukáše i Martina čeká spousta dobrodružství. Celé Bratrstvo křišťálu se znovu pouští do řešení zločinu. Tentokrát se jedná o záhadná úmrtí, jejichž vyřešením je pověřen nejvyšší inkvizitor Hubert Higaldo, rytíř z Calatavy. Tváří v tvář inkvizici je celé bratrstvo vystaveno nebezpečí, ale díky Fiorellině bystrosti a inteligenci se celý případ vyřeší a hlavní hrdiny dokonce vyznamená sám císař Rudolf II.

4.1.3 *Fiorella a hřbitov upírů - stručný obsah*

Ve třetím závěrečném díle alchymistické trilogie se hlavní hrdinové musí postavit před zvlášť závažný zločin, do kterého je znovu zapletena inkvizice. Bratrstvo křišťálu mezi sebe přijme čtvrtou členku, jíž je Lucie z šenku U Zlatých šišek. Společně se pouští do vyšetřování zločinu, který se tentokrát odehrál za hradbami města ve vesnici Nusle. Detektivům znesnadňuje práci venkovské prostředí, v němž nejsou zvyklí se pohybovat. Ale i tentokrát bratrstvo dokáže svoje schopnosti a místo nevinných venkovských lidí skončí na hranici inkvizitorů skutečný pachatel.

4.2 Postavy

4.2.1 *Fiorella*

Románová postava Fiorelly má v příběhu de facto dvě identity. Jednou je Fiorella, dcera italského alchymisty Giovanniho da Ponte, druhou je Rafael, Giovanniho alchymistický učedník. Proměnu dívky v chlapce si vyžádaly dobové předpisy. Ty zakazovaly dívkám vyučit se řemeslu. Jelikož je však Fiorella Giovanniho jediným dítětem, a tudíž by neměl po smrti svého nástupce: „*V alchymii bylo mnohem důležitější než v jiných řemeslech chránit tajemství,*“³⁸ zvolili tuto cestu. Jedná se o využití a aktualizaci klasického folklorního motivu, kdy král bez mužského potomka podroboval své dcery zkoušce v mužském přestrojení.³⁹

38 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 23. ISBN 80-00-01841-1.

39 PROPP, Vladimír J. *Morfología rozprávky*. 1. vyd. Bratislava: Tatran, 1971.

Fiorella je velmi bystrá dívka oplývající neobyčejným intelektem a důvtipem, který je pro celý příběh klíčový. Bohužel kvůli stereotypnímu názoru, že dívka nemůže být stejně chytrá jako chlapec, nemůže na veřejnosti všechny své přednosti patřičně využívat, a proto i přes otcův zákaz chodí v chlapeckém převlečení i na veřejnosti, vydává se za alchymistického učedníka Rafaela a ostatním tvrdí, že je Fiorelliným bratrem.

Je zřejmé, že autor měl vícero důvodů pro Fiorellinu dvojroli. Jedním z nich bylo jistě ukázat na nesmyslný stereotyp vnímat ženu a její názor jako něco podřadného, ať už v dobovém kontextu, v dětském kolektivu či obecně ve společnosti. Nicméně to však odpovídá i daným žánrům⁴⁰, v nichž ženský element v jinak chlapeckých kolektivech či partách tvoří svou intuicí a emocionálním přístupem protipól jinak obvykle příliš racionálnímu mužskému světu.

Vystupuje-li Fiorella sama za sebe, tedy za dívku, vnímají ji její kamarádi optikou dobových stereotypů, k čemuž ovšem sama Fiorella chováním a řečmi svého „alter ega“ Rafaela přispívá: „*Já pomáhal,“ bránila se s hraným údivem Fiorella. „Jako vždycky na mě zbylo to nejtěžší. Sestra nosila věci do mázhauzu a já je musel tahat po schodech nahoru do patra. Víte, ona je děsné budižkničemu. Jmenuje se Fiorella, ale pokud ji někdy potkáte, moc se s ní nebavte. Je to tátův mazánek.*“⁴¹ Lze se tedy pouze dohadovat, jak by chlapci dívku přijímali bez jeho referencí.

Domnívám se, že dalším rysem, jímž autor výše uvedený stereotyp podtrhl, je samotný vzhled Fiorelly. V chlapecké roli Rafaela má své vlastní černé vlasy, ovšem ostříhané na krátko. Pokud ale vystupuje jako dívka Fiorella, má paruku s dlouhými blondatými lokny. Myslím si, že zde Vondruška použil a de facto vyvrátil současný stereotyp o blondýnách a jejich inteligenci. Vtipy, v nichž jsou plavovlásé dívky prezentovány jako omezené a jen obtížně se potýkají s běžnými nástrahami každodenního života, patří k jedněm z nejčastějších, nejen ve většině evropských kultur, a to vzdor tomu, že mezi barvou vlasů a inteligencí není žádný prokazatelný vztah. Román zdánlivě tento stereotyp podporuje. Pokud totiž Fiorella vystupuje jako dívka s blondatými lokny, její okolí ji nebere příliš vážně, když je ale převlečena za tmavovlasého Rafaela, nikdo o jejím důvtipu a inteligenci nepochybuje. Na druhou stranu jej však boří už jen skutečností, že se v obou případech jedná o tutéž osobu, přičemž stylizace do křehké plavovlásky je jen role, kterou Fiorella umně hraje

40 Ať už se jedná o příběhovou prózu, nebo dětskou detektivku.

41 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 27-28. ISBN 80-00-01841-1.

a využívá. S vědomím toho, že právě pro svou zjednodušující povahu mohou být nebezpečné, lze tedy ve Fiorellině dvojroli mj. spatřovat didaktický potenciál románu.

Je zajímavé, že postava Fiorelly zvládá velmi dobře oddělovat obě své identity, aniž by její lest někdo odhalil, až do konce příběhu s jedinou výjimkou. Tou je matka jednoho z Fiorelliných přátel, jež lest prohlédne při prvním setkání. „*To si vážně myslíš, že můžeš starou ženskou ošidit? Mužské možná, ti si nikdy ničeho nevšimnou. Obdivují hlavně sebe. Večer mi o sobě povíš víc. Neboj se, živé duši neprozradím, že jsi dívka. Když budeš s Martinem, budu klidnější. Nemá ještě rozum.*“⁴² Tato ukázka skrývá možnou motivaci k tomu, proč jako jednu z hlavních postav využil autor dívku, proč právě ženský pohled je důležitý pro nalezení rovnováhy v mužském či chlapeckém světě. Aniž by autor záměrně podporoval další z běžných stereotypů⁴³, využívá toho, jak jsou daná pohlaví vybavena pro řešení problémů a situací, jak se běžně prezentují v kolektivu či společnosti, a nechá je jednat.

Fenomén smíšeného kolektivu spolu s neustálým napětím vznikajícím proměňováním Fiorelly v Rafaela a naopak přispívá ke zvýšení celkové dynamiky děje. Příběh dostává stále nové a nové impulsy ke svému vývoji a pokračování. V mnoha situacích je Fiorella nucena se převlékat velmi často, vše závisí na tom, zda musí jít jednat jako Rafael, nebo jako Fiorella. Právě takovéto příležitosti mají zásadní vliv při vyšetřování. Následující ukázka popisuje Fiorellino rozhodnutí jít jednat s rektorem Klementinské koleje, který má Bratrstvu pomoci odvrátit nebezpečí inkvizice. „*S rektorem Arnoštem jsem jednala jako Rafael. To znamená, že se budu muset zase převléknout do nohavic. Dneska je to už asi po páté. Nedělám pomalu nic jiného, než že se pořád jen převlékám.*“⁴⁴

Fiorella se smířila s tím, že se musí převlékat několikrát denně, protože občas si jednání vyžaduje chlapecký oděv a taktiku, jindy zase dívčí. Je zřejmé, že převleky volí intuitivně, ale zároveň s notnou dávkou diplomacie, aby získala potřebné informace či aby nevzbudila podezření. Ve výše uvedené ukázce musela být převlečená za chlapce, protože rektor Arnošt ji znal jako Rafaela a jako k Rafaelovi k ní přistupoval s jistou důvěrou, a tím spíše se jí svěřil. Dívčí převlečení pak Fiorella často využívala při důvěrných rozhovorech s ženami, např. se starou paní Bieglovou, největší staroměstskou drbnou. Jako dívka u ní měla mnohem větší šanci něco zjistit.

42 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 35. ISBN 80-00-01841-1.

43 Tendence dehonestovat mužskou inteligenci.

44 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a hřbitov upírů*. 1. vyd. Brno: MOBA, 2012, s. 248. ISBN 978-80-243-4647-2.

Další situací, v níž pro Fiorellu bylo výhodnější vyměnit chlapecký oblek za dívčí, je vyšetřování vraždy jezuitů. Fiorella je přesvědčená, že pokud bude nenápadně vyšetřovat jako dívka, kterou ostatní nepovažují za chytrou, získá více informací. Její dotazy nebudou vnímat jako vyšetřování, ale jako obyčejnou dívčí zvědavost. Důkazem je situace odehrávající se na nádvoří klementinské koleje, kde se setká s bratrem Alfonsem, pomocníkem nejvyššího inkvizitora: „Prý tu zabili nějakého jezuitu?“ „Pátera Zikmunda,“ opáčil litostivě a pokřičoval se. Vzápětí se zamračil a podezřívavě se ptal, proč se o vraždu zajímá. „Prý u jeho těla ležel mrtvý netopýr,“ pokračovala, jako by otázku neslyšela. Ostatně, nemusela odpovídat. Teď byla hloupá a naivní holka, od které nelze očekávat, že se bude chovat podle zásad aristotelské logiky.“⁴⁵

Fiorella využívala svých přeměn účelně se zjišťujícími úmysly. Z jejich přeměn těžilo celé Bratrstvo křišťálu při svém pátrání.

Jak sám Vondruška v osobním rozhovoru, uvedeném v podkapitole *Tvorba pro děti a mládež*, prozradil, vydavatel Albatrosu po něm žádal knihu podobnou Harry Potterovi. Mezi trilogií o Fiorelle a příběhy o čarodějnickém učni Harry Potterovi lze vysledovat, i co se složení kolektivu týká, zásadní spojitost. Oba příběhy spojuje dívka a její dva kamarádi, která oba předčí svým intelektem a která jednoho z nich fyzicky přitahuje.

4.2.2 Lukáš

Postava Lukáše je další z hlavních postav celé trilogie. Je synem pasíře Adama Michny z Kožné uličky. Lukáš je dospívající pražský chlapec, který až do Fiorellina příjezdu trávil veškerý volný čas s přítelem Martinem. V jejich partě je právě Lukáš ten starší, důvtipnější a pohlednější. Na následující ukázce je patrné, že vzhledový rozdíl mezi chlapci byl značný. „Asi patnáctiletý chlapec se světlými vlasy nakadeřenými podle poslední módy ustoupil ke zdi domu, aby vůz mohl projet. Pak pobaveně rýpl loktem do mladšího přítele, který byl o poznání menší. Nebyl tak štíhlý a pihovatý obličej mu lemovaly černé vlasy.“⁴⁶

I přes to, že si Lukáš svého přítele neustále dobírá, je dobrosrdečný a vždy ochotný mu pomoci.

45 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a záhada mrtvého netopýra*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, s. 163. ISBN 978-80-00-01952-9.

46 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 10. ISBN 80-00-01841-1.

Lukáš má pro celý příběh klíčovou úlohu. Je totiž synovcem staroměstského rychtáře Přibíka, jenž je zodpovědný za dodržování městských zákonů. Jelikož mají Lukáš i Martin zálibu v řešení spáchaných zločinů, je pro ně Lukášův strýc velmi důležitý. Lukáš na rychtáři totiž vždy vyzvídá nové informace, které chlapcům pomáhají ve vyšetřování případů. *„Strýc mi pouze prozradil, že konšelé obvinili Martinova otce proto, že na radnici nikdo jiný během noci nebyl. Navíc písař lhal, když tvrdil, že ho tam poslal purkmistr. Sám víc neví.“*⁴⁷

Spojení Lukáše s rychtářem Přibíkem zároveň zásadně určuje chlapcovo postavení ve společnosti. Obyvatelé Starého Města pražského se vzájemně znají a rychtáře považují za právní autoritu. Všichni vědí, že Lukáš je Přibíkovým synovcem a respektují ho. *„Ani jeden z biřiců neměl z práce navíc žádnou radost, ale spoutaného zloděje se ujali. Věděli, že by si jinak na ně Lukáš stěžoval strýci. A rychtář uměl být pěkně vzteklý.“*⁴⁸

Dalo by se pochybovat o Lukášových úspěších při vyslýchání svědků a podezřelých, pokud by byl pouze obyčejným měšťanským synem. Celé Bratrstvo křišťálu z této možnosti často těží a rádo ji využívá.

Před Fiorelliným přistěhováním vedl partu Lukáš, jenž zároveň zaujímal roli staršího kamaráda, dalo by se říct, že byl i učitelem mladšího Martina. Lukáš byl Martinovým vzorem. *„Martin si hluboce povzdechl. Vlastně od dětství, které prožil v Kožné uličce, se tak trochu Lukášovi obdivoval a vždycky ho poslouchal.“*⁴⁹

Naproti tomu Lukáš o sobě vůbec nepřemýšlí jako o vůdci celého Bratrstva křišťálu. Ve chvíli, kdy se rozhodují, jakým směrem se bude Bratrstvo křišťálu ubírat, bez zaváhání prohlásí, že by byl rád, kdyby se velitelem stala Fiorella převlečená za Rafaela. Lukáš si na Fiorelle v převlečení cení její inteligence, zkušeností získaných cestováním a v neposlední řadě také jejích alchymistických dovedností. *„Abych řekl pravdu, nemyslím, že máš dobrý nápad, abych byl velitelem já. Rafael procestoval polovinu světa, pohybuje se na císařském dvoře. A umí věci, nad kterými zůstává rozum stát. Rafael nosí na krku křišťál, ať tedy vede naše bratrstvo on.“*⁵⁰ Z uvedené ukázky je patrné, že Lukáš dovede ocenit kvality jiných lidí. Absence sebestřednosti a naopak

47 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 47. ISBN 80-00-01841-1.

48 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 13. ISBN 80-00-01841-1.

49 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 89. ISBN 80-00-01841-1.

50 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 88. ISBN 80-00-01841-1.

větší míra skromnosti ukazují na Lukášův ryzí charakter. Mimo jiné i díky těmto vlastnostem byl před Fiorelliným zvolením dobrým vůdcem party.

Lukáš je o poznání starší než Martin, zhruba o tři roky. Vyzrálost a větší rozhled jsou při rozhovorech celé party zřetelné. Zatímco Martinovy výroky jsou plné zášti k dívkám, Lukáš dospěle konstatuje, že každá pomoc v záchraně lidského života je důležitá a je nepodstatné, zda ji poskytne muž či žena. „*A teď vám dvěma něco řeknu. Kdybych věděl, že nám nějaká holka pomůže, klidně se spojím i s ní. Tady jde přece o mnohem víc – jde o spravedlnost. Ješitnost musí stranou. Tohle není zábava, my hrajeme o lidský život!*“⁵¹

Lukášova vyzrálost se rovněž projevuje v jeho vztazích k opačnému pohlaví, zvláště později, kdy se jeho zpočátku přátelský vztah k Fiorelle mění v lásku. Lukášovy city se začínají projevovat především ke konci prvního dílu trilogie, kdy se byl již schopný s náklonností k Fiorelle svěřit někomu jinému. V následující ukázce se Lukáš svěřuje se svojí náklonností k Fiorelle Rafaelovi, aniž tuší, že mluví s ní samotnou: „*Zkus to, prosím,*“ vyhrkl Lukáš, *ale vzápětí se trochu začervenal a odvrátil pohled stranou. Pak tiše dodal: Libí se mi a chtěl bych jí to říct.*“⁵²

V dalších dvou dílech již Lukáš projevuje Fiorelle svoji náklonnost i drobnými něžnostmi. Lukáš prožívá všechna úskalí první lásky. Má veliký strach, že před Fiorellou něco pokazí, je nervózní, ale zároveň se snaží působit sebejistě, aby v jejích očích neselhal. „*Nemohl tu přece stát a koktat jako malé děcko. Ještě by si o něm mohla myslet, že je hlupák. Sklonil se k jejím rtům a pokusil se ji políbit.*“⁵³ Nutno však dodat, že láska k jedné dívce mu nebránila zálibně spočinout pohledem i na ostatních děvčatech, zvláště na Lucii z šenku U Zlatých šišek. Právě Lukášovo časté pokukování po Lucii bylo předmětem žárlivosti mezi oběma děvčaty.

4.2.3 Martin

Martin se svými rodiči žije v Kožné uličce na Starém Městě pražském. Martinův otec je městský písař. Jeho nespravedlivé obvinění, že ukradl peníze z městské pokladny, se stává hlavní zápletkou prvního příběhu. Chlapec je mladší než jeho

51 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 89. ISBN 80-00-01841-1.

52 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 290. ISBN 80-00-01841-1.

53 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a záhada mrtvého netopýra*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, s. 192-193. ISBN 978-80-00-01952-9.

nejlepší přítel Lukáš, menší a podsaditější postavy. „*Jeho přítel byl menší, trochu zavalitý po matce. Byl mladší a Lukáše uznával za velitele.*“⁵⁴

Charakterizuje ho však především často deklarovaná averze k dívkám, jež považuje za hloupé a neúčinné: „*Co já bych dal za dalšího kluka v naší ulici,*“ *povzdechl si Martin nešťastně.*“⁵⁵ O počtu dívek v ulici hovoří se zřejmým despektem: „*Kolikátá holka už to tady u nás je? Osmá? ... Jo, osmá holka v ulici. Klidně by se mohla přejmenovat. Místo Kožné třeba na Ženskou. Nebo na ulici U sukňe.*“⁵⁶

Paradoxně je to právě Fiorella, jež svojí chytrostí a důmyslností zachrání nejen Martinova otce, ale i Martina s Lukášem, které nešťastnou náhodou zasypal strop ve sklepení.

I přes všechny své postoje a názory je ale i Martin nedílným a nepostradatelným členem Bratrstva křišťálu. I on má spoustu dobrých nápadů, které jsou užitečné pro celou partu.

Martin sám nerad o čemkoliv rozhoduje bez Lukášova souhlasu. Předchozí hypotézu dokládá následující ukázka, kdy se Martin musí sám rozhodnout o tom, zda Fiorellu přivést do jejich tajné skrýše. „*To se mi nezdá správné,*“ *vrtěl hlavou Martin. Z výrazu jeho tváří se dalo číst, jak se trápí. O složitějších věcech rozhodoval obvykle Lukáš. Byl starší a zkušenější.*“⁵⁷

Martin stejně jako Lukáš často využívá informací, které doma prozradí jeho otec, který se při své práci na radnici dozví mnoho užitečných věcí: „*Povídá to otec. Jako pisár se na radnici dozví spoustu užitečných informací,*“ *bránil se Martin. Byl hrdý, že ví něco, co jeho starší přítel ne.*“⁵⁸ Jelikož je Martin mladší než jeho nejlepší přítel, má velmi často potřebu se mu něčím vyrovnat, ať už získanou informací nebo převahou ve rvačkách se znepřátelenými kluky z Celetné ulice.

Původ v úřednické rodině, studium a přísnost rodičů jej staví do složitější pozice, než v jaké jsou ostatní členové Bratrstva křišťálu. Především matka se o Martina až příliš bojí, ale často ho za neposlušnost kárá i otec: „*Co naplat,*“ *káral sám sebe. „Jednou jsem přísahal věrnost bratrstvu...I když mě otec nepochválí, jestli přijdu*

54 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a záhada mrtvého netopyra*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, s. 15. ISBN 978-80-00-01952-9.

55 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 18. ISBN 80-00-01841-1.

56 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 19. ISBN 80-00-01841-1.

57 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 38. ISBN 80-00-01841-1.

58 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a záhada mrtvého netopyra*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, s. 82. ISBN 978-80-00-01952-9.

pozdě. *A večere vystydne. To je mi život.*“⁵⁹ Takovými omluvami si hoch většinou dodává odvahy pro to, aby ho před rodiči netížilo špatné svědomí. Nicméně oba své rodiče velmi respektuje a bojí se jejich výtek, zejména pak těch matčiných: *„Dneska jsem nebyl ve škole. A jak se zdá, zítra se tam také nedostanu. Až se to dozví matka, bude pěkný mazec.*“⁶⁰ Působí tak zdánlivě bojácněji než zbytek kolektivu, ale i když je pravda, že se do ničeho zbytečně nehrne, pokud je situace vážná, je odhodlaný udělat pro ostatní a pro dobro věci maximum.

Často je pro něj rozhodování o tom, zda v rámci vyšetřování porušit nějaká pravidla o to obtížnější, že je v rodině i ve škole vystaven přísné náboženské výchově. Studuje v Klementinské koleji, kde ho formuje jezuitský řád. Martin často využívá jakýsi vnitřní monolog a často si opakuje, co ho jezuité naučili a to zvláště v situacích, kdy ho matka nabádá k poslušnosti a opatrnosti: *„Promiň,“ přerušil ji Martin uctivě. Kantor jim v koleji během lekcí z aristotelské logiky mnohokrát opakoval, že argumenty protivníka se při diskuzi nejlépe vyvrátí vhodně volenými otázkami. „Abych mohl splnit, co po mně žádáš, pověz mi, co přesně míníš pojmem ztřeštěnost?“*⁶¹

Výchova a silný náboženský vliv je také důvodem, proč často uvažuje nad Fiorelliným ateismem, o kterém si myslí, že je hříšný. *„Fiorella se na okamžik zamyslela, co je jí vlastně svaté. Pak položila dva prsty na svůj křišťál a s vážnou tváří slíbila chránit společné tajemství. Martin se zarazil, protože byl z kostela zvyklý spíše přísahat jménem božím, ale pak si řekl, že alchymisti jsou asi jiní. Trochu to sice zavánělo kacířstvím, ale nemělo cenu se tím trápit.*“⁶² Ačkoliv se snaží žít v souladu s vírou, nebrání se novému poznání, byť si o něm zpočátku často myslí, že je kacířské. Přátelství je pro něj vždy důležitější než všechno ostatní.

Trochu komickou figurku z něj dělá jeho neustálá starost o plný žaludek. Tato se objevuje často ve všech třech dílech. Je to také častý námět posměšků, kterými Martina jeho kamarádi škádlí: *„Nějak mi v tvém vyprávění uniklo, jak jsi přišel k šrámu na čele.“ „Jak jsem čekal zavřený v komoře, zvrtil se pode mnou soudek a já se praštil o roh police. Chtěl jsem vylézt nahoru, protože u stropu visel na háku kousek*

59 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a záhada mrtvého netopyra*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, s. 17. ISBN 978-80-00-01952-9.

60 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a záhada mrtvého netopyra*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, s. 98. ISBN 978-80-00-01952-9.

61 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a záhada mrtvého netopyra*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, s. 43. ISBN 978-80-00-01952-9.

62 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 42. ISBN 80-00-01841-1.

uzeného.“⁶³ Je též velmi zábavné, že Martin ani nepovažuje své časté výroky o jídle za nikterak neobvyklé a naprosto bezelstně se s nimi svým přátelům svěřuje: „*Matka mě pustila, ale pohrozila, že mi do smrti neupeče žádný koláč, jestli se mi něco stane. Hrozná představa, nemyslíš?*“ „*Budu muset na tebe dávat v zájmu budoucích koláčů lepší pozor,*“ *přikývla vážně Fiorella.*“⁶⁴ I když všem ostatním přijde Martin svým apatitem často směšný, mají ho rádi a vědí, že v něm mají oporu, a to vzdor tomu, že on sám si příliš důležitý nepřipadá.

V krizových situacích se Martin nejraději spoléhá na kamarády. Ne, že by si nedokázal poradit, ale z textu je zřejmé, že si oproti ostatním tolik nevěří. Obdivuje Fiorellinu duchapřítomnost a Lukášovy zkušenosti. Sám na sobě naopak nikdy žádné takové vlastnosti nevyzdvihuje.

4.2.4 Lucie

Lucie se stává členkou Bratrstva křišťálu až v samém závěru trilogie. Její postava však celou partu provází ve všech příbězích. Do děje vstupuje již v prvním díle, kdy projeví náklonnost Lukášovi, a tím si znepřátelí Fiorellu. Ta se totiž dozví, že Lukáš musel Lucii v zájmu zachování tajemství políbit, a nemůže mu to odpustit. Ačkoli si to zatím neuvědomuje, myslí si na něj sama. Lucie z této situace těží a má radost, že mohla Fiorellu potrápiti.

Lucie pracuje jako šenkýřka v šenku U Zlatých šišek. Je proslulá svojí prostořekostí a zálibou v extravagantní módě, kvůli které si ji ostatní velmi často dobírají: „*Ty nevíš, že lékárník Polykarp má dceru? Není sice tak hezká jako já, ale ošklivá není.*“ „*A obléká se stejně nemožně jako ty? Nebo ještě hůř?*“ *skočil jí do řeči Martin, který stál stranou a zíval nudou.*“⁶⁵

Lucie se na veřejnosti prezentuje jako silná, světem protřelá dívka, kterou nic nerozhází ani neurazí. První dva díly je možné ji považovat za postavu zápornou, neboť ostatní často využívá a snaží se o přízeň Lukáše, i přesto že ví o jeho lásce k Fiorelle. Na konci třetího dílu se ale Lucie odhalí nejen Fiorelle, ale především čtenáři. Lucie se svěří se svým životním osudem a s tím, že se chová arogantně hlavně proto, že je opuštěná, má upřímnou radost z toho, že ji bratrstvo přijme mezi sebe: „*V tom případě*

63 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a záhada mrtvého netopyra*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, s. 170. ISBN 978-80-00-01952-9.

64 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a záhada mrtvého netopyra*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, s. 170. ISBN 978-80-00-01952-9.

65 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a záhada mrtvého netopyra*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, s. 51. ISBN 978-80-00-01952-9.

přisahej, že budeš hájit pravdu, chránit slabé a bezbranné a nikdy nezradíš své přátele,“ pokračovala Fiorella. „*Slibuji*“ špitla Lucie a do očí se jí nahrnuly slzy. *Bylo to velebné, jako by byla na mši.*“⁶⁶

Lucie je pravým opakem Fiorelly. Má ráda svoji ženskost, kterou by za chlapecký oděv nikdy dobrovolně nevyměnila. Sama sebe považuje za velmi atraktivní a dává to ostatním velmi často najevo. Ráda využívá svoji atraktivitu především k manipulování mužů a získávání informací, čímž především v závěrečném díle pomůže celé partě: „*Nemohli bychom někde jinde?*“ špitla polekaně. *Věděla, jak se tvářit, aby ho přesvědčila.*“⁶⁷ Ve svůj prospěch Lucie často užívá i svoji největší vášeň, tj. oblečení: „*Lucie si oblékla fialové šaty. Byly módní, ale nijak výstřední. Věděla, co bude na preláty působit nejlépe.*“⁶⁸ Svým chováním se snaží zapůsobit především na Lukáše, a tím opakovaně vyvolává ve Fiorelle žárlivost.

O Lucii nelze primárně tvrdit, že by měla špatný charakter, ačkoliv to tak čtenáři zpočátku může připadat. Plní roli sebevědomé, světem protřelé dívky, která se umí pohybovat v rušném městě a v prostředí šenků pochybné pověsti. Prostředí, ve kterém se celý život pohybuje, ovlivňuje její chování. Pokud by totiž nebyla prostořeká, drzá a sebevědomá, jen těžko by v takovém světě mohla obstát. V následující ukázce Lucie díky své drzosti zjistí od vesničanů v šenku velmi důležité informace k záhadnému případu. Líbí se jim totiž, jak je sebevědomá a jak obhrouble s nimi jedná. „*Líbilo se jim, že má pusu správně proříznutou. Kdyby nevěděli, že je z Modřan, vsadili by se, že musí sloužit v nějakém městském šenku anebo že je to rovnou lazebnice či hampejznice, tak byla šikovná.*“⁶⁹

I přes poněkud nešťastný vstup do Bratrstva kříšťálu se Lucie vyvine v obětavé a přátelské děvče, jež je pro dobrou věc ochotno podstoupit nemalé nebezpečí.

66 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a hřbitov upírů*. 1. vyd. Brno: MOBA, 2012, s. 248. ISBN 978-80-243-4647-2.

67 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a hřbitov upírů*. 1. vyd. Brno: MOBA, 2012, s. 235. ISBN 978-80-243-4647-2.

68 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a hřbitov upírů*. 1. vyd. Brno: MOBA, 2012, s. 233. ISBN 978-80-243-4647-2.

69 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a hřbitov upírů*. 1. vyd. Brno: MOBA, 2012, s. 117. ISBN 978-80-243-4647-2.

4.3 Vývoj postav a jejich role v Bratrstvu křišťálu

Na úvod je důležité říct, že hlavní dětské postavy nezůstávají statické, ale postupně, spolu s příběhem se vyvíjejí jejich postoje a přesvědčení. Nejdůležitějším mezníkem psychického vývoje chlapeckých postav Lukáše a Martina je setkání s Fiorellou/Rafaelem. Je zřejmé, že zpočátku by se za žádnou cenu s dívkou nespřátelili: „*Tak se začneme kamarádit s holkama. Co ty na to?*“ „*I kdyby mi řezali kůži ze zad, lámali kosti a pálili boky ohněm, nikdy!*“⁷⁰ Předchozí ukázka je dokladem toho, že chlapci o společnost dívky nestáli a přátelství s ní považovali zpočátku dokonce za ostudu.

Jejich názor se ovšem změní na konci, kdy zjistí, že jejich přítel Rafael je ve skutečnosti dívka Fiorella. Naštěstí oba zjistí, co je skutečně důležité. Nezáleží na tom, zda je někdo chlapec, či dívka. Podstatné je, že si společně rozumí a mohou se na sebe spolehnout i v těch nejtěžších a nejnebezpečnějších situacích: „*Myslel jsem to jinak. Že bych se nekamarádl s obyčejnou holkou,*“ opáčil Lukáš. „*Ale Fiorella obyčejná není. To víš ostatně sám. Mimochodem, ty jsi navrhl, aby se stala hlavou našeho bratrstva.*“ „*Jenže to byla ještě kluk*“ zabručel Martin, *ale hned mu samotnému přišlo vlastní prohlášení divné. Najednou se rozesmál, oba popadl do náruče a objal.*“⁷¹

Oba chlapci postupně změní stereotypní uvažování a ke konci jsou schopni opačné pohlaví respektovat. Dospějí natolik, že oceňují ryzí charakterové vlastnosti bez ohledu na to, kdo je jejich nositelem.

I postava Fiorelly prodělala svůj nezbytný psychický vývoj. Z dívky, jež nevěřila tomu, že by ji chlapci mezi sebe mohli přijmout jako dívku, se stala osoba, která se za sebe nestydí a jež dokáže svému okolí přiznat pravdu. Ačkoliv se nakonec k zásadnímu odhalení odhodlala, v prvních chvílích si svými přáteli přece jenom nebyla jistá. Později ale pochopila, že ji oceňují, takovou jaká je, a že se na ně může spolehnout: „*Já jsem Rafael,*“ řekla a trochu nejistě se usmála. *Najednou ji rozhovor začal bavit. Jakýmsi šestým smyslem vycítila, že dopadne dobře. Rukou uchopila paruku se světlými loknami a nepatrně ji nadzvedla, aby chlapci uviděli její vlastní černé, nakrátko ostříhané vlasy.*“⁷²

70 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 19. ISBN 80-00-01841-1.

71 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 296. ISBN 80-00-01841-1.

72 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 296. ISBN 80-00-01841-1.

Trio hlavních dětských postav autor velmi pravděpodobně nevybral náhodně. Každý člen Bratrstva křišťálu je důležitý a nepostradatelný. Fiorelliným přínosem bratrstvu je bystrost, odvážnost a dovednosti v oblasti alchymie, které je nejednou vyvedou z nebezpečí a potíží. Fiorelliny alchymistické dovednosti dokonce zmírní utrpení Martinova otce při mučení. Fiorella píše Cypriánovi podá den před mučením pilulku. „*Na Boha bych se moc nespolehal,*“ řekla Fiorella, *sáhla do brašny a vytáhla v pergamenu zabalenou narůžovělou kuličku. „Ráno pilulku snězte, trochu vás omámí a navíc uvolňuje klouby. Pomůže, až vás budou natahovat na žebřík. Moc si pak pamatovat nebudete, ale podstatné je, že nebudete cítit skoro žádnou bolest.*“⁷³

Lukáš přispívá Bratrstvu křišťálu nejen svojí přátelskou povahou a ochotou pomáhat druhým, ale především informacemi, o které se s ním dělí jeho strýček rychtář Přibík.

Zatímco Lukáš a Fiorella jsou učedníky, přičemž Fiorella se má stát alchymistou a Lukáš se má vyučit pasířem, Martin jako jediný studuje u jezuitů v Klementinské koleji a na přání otce by se z něj jednou měl stát písař. I přes to, že Martin je jako jediný z Bratrstva student, může se zdát, že je z celého tria nejméně bystrý. Neprojevuje se sice tolik jako jeho kamarádi, ovšem chytrý je zrovna tak. Dokonce díky tomu, že Martin navštěvuje jezuitskou kolej, dostane Bratrstvo křišťálu první impuls k hledání skutečného zloděje staroměstských peněz.

Je zajímavé, že autor pojal dvě hlavní chlapecké postavy, tedy Lukáše a Martina, jako zřejmé protiklady. Lukáš je z rodiny řemeslnické, zatímco Martin z rodiny úřednické. Lukáš je vysoký, štíhlý a Martin malý a obtloustlý. Ovšem jejich nejvýraznějším znakem je rozdílný pohled na svět. Lukáš je optimista, snaží se brát skutečnosti s nadhledem a s úsměvem. Z Lukášova chování je také poznat, že je starší a psychicky vyzrálejší než Martin, kterého se leckdy snaží utěšovat nebo rozveselovat.

Martin je pesimista, v každé situaci vidí problém a velmi rychle podléhá úzkostem. Předchozí tvrzení dokládá následující ukázka, kdy Martina a Lukáše zasype strop ve sklepení cechmistra Bartoloměje. „*Najednou tiše řekl Martin: „Co když umřeme hladu?“ „Spíš dřív zemřeme žízni,*“ vyhrkl bezděčně Lukáš. *Ale hned si začal spílat. „Neposlouchej mě, jsem hlupák! Všiml sis, že na několika místech kape ze stropu voda? Stačí ji chytat.*“⁷⁴ Martinovo pesimistické uvažování a chování je ovšem

73 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 61. ISBN 80-00-01841-1.

74 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 224. ISBN 80-00-01841-1.

příznačné pouze pro první díl. Nevím, zda byla změna Martinova charakteru autorovým záměrem, nebo jestli se dopustil v návaznosti na první díl nedopatřením omylu. V druhém díle je totiž Martin hned od začátku charakterizován jako optimista, kterému téměř nic nezkaží stále dobrou náladu. „*Měl oválný obličej s chytrýma očima a věčně rozesmátými ústy. Lukáš ho často popichoval tvrzením, že se nesměje, jen když jí nebo na jídlo myslí. A protože jí nebo myslí na jídlo skoro pořád, neměl dosud možnost zjistit, jak vypadá zamračený.*“⁷⁵

I dívčí postavy tvoří v trilogii protiklady. Fiorella je jako dívka velmi nejistá, radši se převléká za chlapce a převlek jí dodává sebejistotu. Lucie se oproti tomu vyžívá ve všem ženském, především v módě.

Vývoj Lucie je ze všech postav nejzřetelnější. Zpočátku byla Lucie pouze zatrpklá, drzá a namyšlená šenkýřka, která nejde pro ostré slovo daleko. Takovéto chování se vyvinulo z nutnosti obstát v nepřátelském světě, ve kterém nemá žádné přátele. Lucie se musela starat sama o sebe již od útlého dětství, kdy jí zemřeli oba rodiče a do svého domu ji přijal strýc Křišť'an, majitel Šenku U Zlatých šišek.

Do doby, než ji mezi sebe přijalo Bratrstvo křišť'álu, měla pocit, že musí se všemi okolo sebe pouze bojovat. Po přijetí do party se z Lucie stala milá dívka, která je ochotná udělat pro své nové přátele a společné pátrání cokoliv, ačkoliv jí při tom hrozí nebezpečí. Svoji odvalu a oddanost partě Lucie dokáže především, když se rozhodne dělat návnadu inkvizitorovi, jenž ji nechá mučit. Všechny Luciiny klady, které postupně vyplují na povrch, ostatní členové Bratrstva křišť'álu ocení, a proto dají Lucii šanci, i přesto že s ní nikdy neměli dobré zkušenosti a snášeli od ní jen samé naschvály.

Všichni hlavní hrdinové, i přes své různorodé povahové či jiné handicapy, jsou plnohodnotnými členy týmů. Právě proto, že jsou všichni tak různorodí a originální, se perfektně doplňují a tvoří ten nejlepší tým.

Čtenářsky je velmi atraktivní to, že hlavní hrdinové s dětskými čtenáři dospívají. V každém díle se vývojově posunují a čtenář má pocit, že se s ním jeho hrdina vyvíjí, a tím má k němu blíž.

75 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a záhada mrtvého netopyra*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, s. 15. ISBN 978-80-00-01952-9.

4.4 Kompozice

Vondruška ve své trilogii použil chronologický kompoziční princip. Použití tohoto schématu není nijak překvapující, neboť chronologie je zásadní pro všechny detektivky. Postupně se odkrývají jednotlivé motivy a dějová linka se rozbíhá do šíře s několikerými odbočkami, které jsou ale stále přehledně sledovatelné. Celý příběh se naplňuje v závěru, který lze označit za happy end. To znamená, že všechny problémy jsou vyřešeny, nebezpečí jsou překonána a zločinec je dopaden. Bratrstvo křišťálu tedy může být spokojené. Autor respektuje schéma detektivního příběhu, jež na základě aristotelovské stavby vytvořil již Edgar Allan Poe.

V úvodní části autor představuje hlavní postavy, prostředí příběhu, rodinné zázemí postav a také vztahy mezi nimi.

Román *Fiorella a Bratrstvo křišťálu* Vondruška uvádí stručným, ale důležitým popisem města, po kterém ihned následuje popis obou hlavních chlapeckých postav. Již na začátku se pokouší čtenáři naznačit, jakým směrem se bude příběh dál ubírat. „*Podívej se nenápadně tamhle na toho hubeného tovaryše...Toho v zelené haleni. Myslím, že má něco za lubem.*“⁷⁶

Tímto oslovením čtenáře Vondruška již na třetí stránce románu poukazuje na nejcharakterističtější povahový rys obou chlapců Lukáše a Martina, tj. jejich smysl pro spravedlnost, jenž je typický pro všechny hlavní hrdiny dětské detektivky. Povahová charakteristika vychází ze skutečného dětského uvažování o světě. Domnívám se, že kořeny takového uvažování je nutné hledat již v nejranějším dětství, kdy děti získávají své první čtenářské zkušenosti. Jsou poučovány příběhy založenými na vítězství dobra nad zlem, tedy pohádkami.

Výše uvedená ukázka o zloději je dále rozpracována v oboustranném porozumění přátel a v následném chycení zloděje. Od předchozí citované scény se začíná postupně odvíjet hlavní motiv celého literárního díla.

Po úvodní expozici, která má za úkol čtenáře tzv. vtáhnout do příběhu, následuje kolize. „*Hrdina se střetává s jinou osobou a dějová zauzlení vedou až ke konfliktu, tedy ke krizi, což je zločin.*“⁷⁷ Kolizí příběhu je ve Vondruškově trilogii krádež městských peněz ze Staroměstské radnice, z níž je nespravedlivě obviněn otec hlavního hrdiny

76 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 11. ISBN 80-00-01841-1.

77 BLAHOVÁ, Irena. *Počátky české dětské detektivky: Magisterská diplomová práce* [online]. Brno, 2005 [cit. 2015-09-21]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/53279/ff_m/text.pdf. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Vedoucí práce Mgr. Luisa Nováková, Ph.D.

Martina, písař Cyprián. Fiorella převlečená za Rafaela, Lukáš i Martin společně pátrají po skutečném zloději městských peněz. Ačkoliv je po výsledcích jejich pátrání zřejmé, že peníze skutečně neukradl písař Cyprián, potřebují sehnat důkazy, které by písaře definitivně osvobodily. Z této části příběh přechází do fáze zvané krize.

*„Krise je vrcholem děje, následkem stupňování napětí a detektivka v ní logicky ústí.“*⁷⁸ Krizí Vondruškova románu je nešťastná nehoda, při které Martina s Lukášem zasype stará podzemní chodba ve sklepě cechmistra Bartoloměje. Oba se snaží být stateční, ale beznadějně vypadající situace oba přivádí na nejhorší myšlenky. Naštěstí s nimi nebyla pátrat Fiorella, jež musela s otcem na audienci k císaři Rudolfovi II. na Pražský hrad.

Fiorella již brzy zjistí, že oba její přátelé zmizeli, a s pomocí rychtáře Přibíka a Lukášova otce se snaží oba kamarády vypátrat.

Fiorellina detektivní práce je další částí detektivního schématu, tedy peripetií. *„Práce detektiva je čtvrtou, tedy předposlední fází schématu detektivních próz, tedy peripetií.“*⁷⁹

Veškeré Fiorellino pátrání postupně směřuje k poslední části nazvané katastrofa. *„Katastrofa je vyřešení případu, vyšetření činu a odhalení pachatele s následným dopadením.“*⁸⁰ Fiorella nakonec vyřeší případ ukradených peněz a spolu s rychtářem Přibíkem, pasířem Adamem a několika biřici dopadnou cechmistra Bartoloměje a předají ho spravedlnosti. Poté naštěstí Fiorella vypátrá i oba ztracené chlapce a všichni s úlevou zjistí, že jsou v pořádku a bez zranění.

*„Mimořádně významná je v detektivce scéna, kdy dojde k vyřešení případu, odhalení tajemství, zadržení pachatele činu či vysvětlení případu. Jan Cigánek pro tuto fázi uvádí termín řešící scéna“*⁸¹ V případě Vondruškova příběhu o Fiorelle a jejich přátelích bych za řešící scénu neoznačila konečné vyřešení zločinu cechmistra Bartoloměje, nýbrž závěrečnou scénu, při které dojde k odhalení Fiorellina tajemství, tedy toho, že není chlapcem ale dívkou.

78 BLAHOVÁ, Irena. *Počátky české dětské detektivky: Magisterská diplomová práce* [online]. Brno, 2005 [cit. 2015-09-21]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/53279/ff_m/text.pdf. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Vedoucí práce Mgr. Luisa Nováková, Ph.D., str. 11.

79 BLAHOVÁ, Irena. *Počátky české dětské detektivky: Magisterská diplomová práce* [online]. Brno, 2005 [cit. 2015-09-21]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/53279/ff_m/text.pdf. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Vedoucí práce Mgr. Luisa Nováková, Ph.D., str. 11.

80 BLAHOVÁ, Irena. *Počátky české dětské detektivky: Magisterská diplomová práce* [online]. Brno, 2005 [cit. 2015-09-21]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/53279/ff_m/text.pdf. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Vedoucí práce Mgr. Luisa Nováková, Ph.D., str. 11.

81 BLAHOVÁ, Irena. *Počátky české dětské detektivky: Magisterská diplomová práce* [online]. Brno, 2005 [cit. 2015-09-21]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/53279/ff_m/text.pdf. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Vedoucí práce Mgr. Luisa Nováková, Ph.D., str. 11.

Z předchozí analýzy kompozice je zřejmé, že nejdůležitější osobou, bez níž by se příběh nikdy nevyřešil, je Fiorella, jíž Vondruška propůjčil velmi silný detektivní talent.

Pro román jsou velmi důležití dospělí, kteří ačkoliv nejsou příliš nadšení z toho, že Bratrstvo křišťálu pátrá na vlastní pěst, přece jej berou jako rovnocenné, dětem naslouchají, a v některých případech jim dokonce pomáhají.

Kooperace dětí a dospělých je výhodná pro obě strany. Děti často těží z toho, že dokážou zjistit mnohem více informací, neboť jsou před nimi ostatní neopatrni. Tuto hypotézu rozvádí následující ukázka. *„Ale mělo to i své výhody. Třeba v tom, že si dospělí nedávali před dětmi tolik pozor na ústa, a tak se Bratrstvo křišťálu dozvědělo při vyšetřování i to, co rychtář neměl šanci nikdy zjistit.“*⁸²

Dospělí naopak děti často využívají k tomu, aby pátraly tam, kde sami nemůžou. Jako příklad uvádím Příbíkův záměr využít ve vyšetřování v Nuslích Bratrstvo křišťálu. On sám za hradbami legálně vyšetřovat nemůže. Navíc je vázán slibem své ženě, že nuselským pomůže. Snaží se proto přesvědčit svého bratra o důležitosti vyšetřování v Nuslích: *„Páter Vilém je příbuzný mé ženy. Už proto bychom mu měli vyhovět. Znáš mou Johanku. Jestli jí nevyhovím, budu to mít na talíři ještě za rok. A kromě toho, nikdo jiný těm chudákům v Nuslích pomoci nemůže,“* vypočítával rychtář Příbík své důvody. *„Jen tvůj Lukáš a jeho přátelé.“*⁸³

Taktéž Nuselský farář je přesvědčený o tom, že jedině děti mohou pomoci případ vyřešit. *„To vám ještě nedošlo? Vyšetřování se ujme inkvizice! A ta nemá nejmenší pochopení pro ty, kteří se pletou do její zbožné práce. Proto musí pátrat ty děti. Jich si snad inkvizitor nevšimne.“*⁸⁴

Jiným případem kooperace dětí a dospělých je žádost alchymisty Raimunda o útěk Fiorelly převlečené za Raffaela z Pražského hradu: *„Je nezbytné, aby naši přátelé dole ve městě věděli o potížích, které se tak nečekaně objevily,“* vysvětloval tiše. *„Nikdo nesmí opustit uličku,“* opatrně odpověděl Giovanni da Ponte. *„Nejvyšší inkvizitor výslovně řekl, že žádný alchymista nesmí odejít. O učednících se nezmínil. Pokud vím, jsi jediný, kdo učedníka má. A shodou šťastných okolností je tady s tebou.“*⁸⁵

82 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a hřbitov upírů*. 1. vyd. Brno: MOBA, 2012, s. 30. ISBN 978-80-243-4647-2.

83 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a hřbitov upírů*. 1. vyd. Brno: MOBA, 2012, s. 18. ISBN 978-80-243-4647-2.

84 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a hřbitov upírů*. 1. vyd. Brno: MOBA, 2012, s. 17. ISBN 978-80-243-4647-2.

85 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a záhada mrtvého netopyra*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, s. 56. ISBN 978-80-00-01952-9.

Ačkoliv dospělí většinou souhlasili s tím, aby děti případy vyšetřovaly, vždy se s jejich praktikami neshodovali. I přes všechny detektivní úspěchy to byly stále děti, které musely poslouchat rodiče. Právě z důvodů všemožných omezení, Bratrstvo křišťálu často pátralo v noci. Domnívám se, že je to další podstatný rys dětské detektivní práce. Snad pro každé dítě je dobrodružství pod rouškou tmy něčím neopakovatelným a magickým. Zatímco pro dospělé noční pátrání nepřipadá v úvahu, bratrstvo svým nočním vyšetřováním a pozorováním často vyřeší celý případ. „*Lukáš s Martinem spěchali. Chtěli přijít domů před soumrakem, aby stihli večeři a zbytečně proti sobě nepopuzovali rodiče. Dnes potřebovali klid, aby mohli v noci zmizet.*“⁸⁶

Na základě uvedených skutečností lze konstatovat, že výše zmíněná kooperace dětí s dospělými je výhodná pro obě strany. Děti mohou pátrat tam, kde dospělí nemohou. Děti při svém pátrání nejsou tolik nápadné a málokdo je před nimi ostražitý. Děti často pátrají v noci, neboť přes den kvůli rodičům a povinnostem nemají mnoho času.

4.5 Detektivní postupy

Ačkoliv jsou všechny tři romány intencionální, využití detektivní postupy se prakticky neliší od detektivek pro dospělé. Bratrstvo křišťálu lze přirovnat k soukromým detektivům, kteří vyšetřují na vlastní nebezpečí.

Nejvyužívanějším detektivním postupem je sledování a pozorování. Lukáš, Martin i Fiorella buď pátrají spolu, nebo si úlohy rozdělují, aby ušetřili čas. Zvláště ve druhém díle se bratrstvo rozdělí, neboť Fiorella jako jediná může pátrat na Pražském hradě, zatímco Lukáš s Martinem vyšetřují na Starém Městě pražském.

Je pozoruhodné, jak jsou všichni hrdinové zdatní při výsleších. Navzdory tomu, že vyslychají hlavně dospělé, dokážou vždy zjistit, co je nejvíce zajímavá. Využívají různé prostředky k tomu, aby se dozvěděli vše potřebné. Často se snaží dospělé obelstít svojí zdánlivou dětskou nevinností a nevědomostí či hranou nedůvtipností. Dokážou být neodbytní až drzí, dokud se nedozví, co je zajímavá.

Lukáš rád využívá statutu rychtářova synovce, a často jím dokonce vyslychaným hrozí. Martin má také jisté výhody jako syn městského písaře, všichni ve městě jeho otce znají a rádi se s ním podělí o cenné informace.

⁸⁶ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a hřbitov upírů*. 1. vyd. Brno: MOBA, 2012, s. 152. ISBN 978-80-243-4647-2.

Fiorella využívá možnosti své dvojí identity. Pokud potřebuje působit jako křehká naivní dívka, které se všichni z nedostatku opatrnosti svěří, vystupuje v roli Fiorelly. Pokud musí pátrat jako Rafael, i to je výhodné, neboť Rafaela lidé znají jako syna oblíbeného císařského alchymisty, a nikdo si nechce zneprátnit císařova oblíbence.

Nejvíce neintencionálním detektivním postupem je identifikace zavražděné osoby, jež v dětských detektivkách není natolik běžná: „*Můžeme se na toho mrtvého podívat?*“ požádal Lukáš pátera Viléma a vstal z křesla⁸⁷ Překvapivým postupem ve Vondruškově trilogii jako intencionální literatuře je ohledání oběti. „*Fiorella s Lukášem se obrátili k vozu a začali studovat rány na krku zavražděného cechmistra. Hrdlo bylo rozdrásané velkými a zřejmě špičatými zuby. S něčím podobným se opravdu dosud nesešli. Fiorella položila na ránu ruku a pomocí svých prstů změřila délku otisků zubů*“.⁸⁸

Souhrnně lze označit detektivní postupy za standardní. Bratrstvo vyšetřuje způsoby, které by použil i vyšetřovatel v detektivce určené pro dospělé. Na užitých postupech je znát, že Vondruškovými stěžejními díly posledních let jsou právě detektivní příběhy určené dospělým čtenářům.

4.6 Prostředí

Vondruškova trilogie se odehrává v Praze v době vlády císaře Rudolfa II.⁸⁹ V prvním díle se hrdinové pohybují výhradně v městském prostředí, ve druhém díle se mnoho scén odehrává jak ve městě, tak na císařském dvoře. Závěrečný díl se z větší části odehrává na venkově, ve vesnici Nusle u Prahy.

Autor se již na začátku pokouší čtenáře vtáhnout do dobové pražské atmosféry. „*Od vysoké brány, která ze staroměstské strany uzavírala Kamenný most, se křivolakou uličkou kodrcal vůz tažený dvěma hnědáky. Byli zaprášeni po dlouhé cestě. Podél vozu kráčel robustní forman se širokým hranatým obličejem. Lidé na ulicích se zastavovali a zvědavě se ohlíželi. Povož nevezl zboží na trh, ale nábytek, balíky a koše s věcmi.*“⁹⁰

87 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a hřbitov upírů*. 1. vyd. Brno: MOBA, 2012, s. 37. ISBN 978-80-243-4647-2.

88 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a hřbitov upírů*. 1. vyd. Brno: MOBA, 2012, s. 39-40. ISBN 978-80-243-4647-2.

89 Císař Rudolf II. Habsburský žil v letech 1552-1612.

90 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 9-10. ISBN 80-00-01841-1.

Vlastimil Vondruška se i přesto, že román je v první řadě beletrií určenou pro děti a mládež, pokusil o co nejvěrnější zachycení dobového obrazu města: „*Lukáš přikývl a pomalu se vydal ke Kamennému mostu. Prošel městskou bránou a seběhl k Vltavě. Staroměstská katovna ležela před městskými hradbami na nábřeží. Šlo o solidní dvorec s chlévem, kurníky a stodolou.*“⁹¹ Autor tak učinil buď z didaktických záměrů, aby mládež nenásilnou formou poučil o historii, nebo z důvodů nezbytných pro dokreslení celé atmosféry historického dobrodružného příběhu.

Atmosféra rudolfínské Prahy je pro žánr dětské historické detektivky, kterou Vondruškova trilogie jistě je, velmi příznačná. Tmavá zákoutí, špinavé křivolaké uličky, rozbořené stavby jako pozůstatky husitských válek, rozlehlé mázhauzy pražských domů, rozsáhlá spojená sklepení vedoucí pod několika domy a mnohé další kulisy Vondruška beze zbytku využil pro podtržení atmosféry svého příběhu. Popisované prostředí je pro dnešní čtenáře velmi přitažlivé, neboť již samo vybízí k touze po vyřešení tajemství.

Autor nejčastěji popisuje především interiéry jako velmi tmavé, aby evokoval ve čtenáři tajemno. „*Místnost byla prostorná, obložená tmavým dřevem, ale nepůsobila ponuře. Osvětloval ji tucet voskovic ve vysokém mosazném svícnu.*“⁹²

Tajemnost interiéru je dokonale vidět na nejdůležitějším interiéru příběhu. Tím je tajná skrýš Bratrstva křišťálu ve staré klášterní zahradě. „*Zamířil k nedalekému zbořeništi starého špitálu, v jehož sklepení mělo Bratrstvo křišťálu svůj tajný úkryt. Rozpadlou brankou vešli do zanedbané zahrady a mezi křovinami se protáhli dozadu k hradební zdi. Z rozlehlého sklepa zbyla jen zavalená kobka s malým okénkem u stropu, velká tak akorát na to, aby se do ní vešel stůl, dvě lavice a rozviklaná police, na níž spočívaly tři hliněné číšky, džbán a truhlička s listinami.*“⁹³

Vondruška se snaží využívat ponuré interiéry k tomu, aby zvýšil napětí. Nejvíce tajemné se ukazují popisy rozlehlých slemení vedoucích i pod několika domy. „*Sklepy většiny staroměstských domů byly neobyčejně rozlehlé, někdy se nacházely ve dvou i třech patrech nad sebou.*“⁹⁴ Popisovaná velikost sklepů je zvláště působivá při představě, že jimi dětští hrdinové za temné noci bloudí.

91 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 106. ISBN 80-00-01841-1.

92 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a záhada mrtvého netopýra*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, s. 28. ISBN 978-80-00-01952-9.

93 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a hřbitov upírů*. 1. vyd. Brno: MOBA, 2012, s. 24-25. ISBN 978-80-243-4647-2.

94 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 9-10. ISBN 80-00-01841-1.

Prostředím křivolakých uliček města Vondruška často nabízí svým hrdinům možnost úniku z nebezpečných nebo nepříjemných situací. Tyto tajné či opuštěné uličky Lukáš, Martin i Fiorella využívají většinou při útěku před zneprátelenými kluky z Celetné nebo při útěku před nebezpečnými osobami, se kterými se setkávají při svém pátrání. „*Zbavíme se ho rychle. Nesmíme zbytečně riskovat. Rozdělíme se, ty půjdeš na rynek rovnou, a já blok domů obejdu naší ulicí. Až přijdu, vyrazíme k Židovskému Městu a v nějakém průchodu mu zmizíme.*“⁹⁵

Protikladem městskému prostředí prvních dvou dílů je prostředí venkova v díle posledním. Zde se autor nemohl pustit do popisu tajemných typicky městských kulis, protože venkovské prostředí je zcela odlišné.

Oproti městu je více otevřené, chybí úzké špinavé prostory a tajemná zákoutí. Protože ale autor musel nějak navázat na tajemné prostředí, snažil se příběh částečně zakomponovat na okolí hřbitova a rozlehlé vinice. Je také důležité, že právě poslední díl se odehrává z velké části v noci za jasného svitu měsíce, či naopak za hluboké tmy: „*Rychle opustily pohodlnou cestu a mezi křovinami se proplétaly vysokou trávou k hřbitovní zdi. Měsíc právě v té chvíli zakryl mohutný mrak. Rázem jako by se setmělo, pokud to vůbec v noci bylo možné. Viděly stěží na jeden krok. Musely našlapovat velice opatrně. Jakmile se přiblížily ke zdi, zaslechly skřípění rýče. Nad okrajem hřbitovní zdi zahlédly slabounké sinavě zažloutlé světlo.*“⁹⁶

Po konstatování všech výše uvedených skutečností lze souhrnně říci, že se autorovi podařilo využít dobové prostředí ve prospěch žánru a že dokázal vytvořit poutavý příběh, v němž hrají tajemné kulisy rudolfínské Prahy nepostradatelnou úlohu. Bez nich by nemohly vzniknout mnohé napínavé situace a ta správná detektivní atmosféra, která baví čtenáře bez rozdílu věku.

4.7 Jazykové prostředky

Jazyk románu jako celku by se dal označit za současný. V románu jsou většinou užity prostředky současného jazyka. Užití moderních jazykových prostředků má být podle mého názoru opodstatněno tím, že román je určený pro děti a mládež, a proto

95 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 197. ISBN 80-00-01841-1.

96 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a hřbitov upírů*. 1. vyd. Brno: MOBA, 2012, s. 50-51. ISBN 978-80-243-4647-2.

musí být psán srozumitelným jazykem. Jelikož je ale trilogie příběhem historickým, bylo nezbytné, aby autor použil také nějaké dobové výrazy.

Do slovní zásoby současného jazyka tedy Vlastimil Vondruška místy zakomponoval i výrazy v dnešní době již považované za historismy. Autor nepoužil historismy náhodně, užil je v místech, kde jsou nezbytně nutné a využil je ve dvou případech.

Prvním případem užití historismů je popis objektů. Toto rozčlenění dokazují následující ukázky, které jsou výběrem mnohých užitých pojmů: „*Podívej, Martine, jede na rynek*“.⁹⁷ „*Před nárožním domem U Bradýře stál velký formanský vůz*“.⁹⁸ „*Chytili jsme zloděje... Už je v šatlavě*“.⁹⁹

Autor předpokládá určitou znalost či zkušenost čtenáře, neboť přímo v textu žádná slova neobjasňuje. Nicméně historismy jsou podány tak, že nebrání dítěti v porozumění čtení, protože jsou do textu včleněny způsobem, který dítěti umožňuje pochopení smyslu z kontextu. Tuto myšlenku podporuje především poslední výše uvedená ukázka. Dítě si dokáže propojit své reálné či čtenářské zkušenosti s právě čteným příběhem. Díky tomu je schopno vyvodit fakt, že zloději se dnes zavírají do vězení a že slovo šatlava výraz vězení nahrazuje.

Druhým případem, kdy Vondruška používá historismy, je označení osob, jejich postavení a hodností. Opět lze dokázat na výběru ukázek. „*Jmenuje se Rafael a je alchymista*“.¹⁰⁰

„*Dělejte si, co chcete*“, *bručel rychtář Přibík a v hlase bylo slyšet obavy*“.¹⁰¹ „*Rafael. On odlákal biřice*“.¹⁰²

Je nutné upozornit, že sám autor myslel na čtenáře v procesu recepce textu a že poslední strany svého literárního díla věnoval abecednímu slovníčku neobvyklých výrazů, který zahrnuje např. slovo *cech*, sousloví *desky zemské*, slovo *groš*, *jarmark*, *Jezuité*, *kat*, *mázhaus*, dále výraz *městské právo*, *městská rada*, *městské hradby*, slovo

97 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 10. ISBN 80-00-01841-1.

98 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 17. ISBN 80-00-01841-1.

99 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 15. ISBN 80-00-01841-1.

100 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 52. ISBN 80-00-01841-1.

101 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 53. ISBN 80-00-01841-1.

102 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 61. ISBN 80-00-01841-1.

pasíř, písař, ponocný, purkmistr, purkrabí, relikvie, rychtář, tovaryš a Židovské Město. Všechny výše uvedené výrazy jsou stručně, ale přesně vysvětleny.

Domnívám se, že užití historismů je v románu nejen nezbytné z hlediska obsahu, ale také z hlediska funkce estetické a didaktické. Dítě se nenásilnou formou naučí výrazům, které v dnešním světě jinde než v literatuře nemá možnost poznat, neboť se již v současné komunikaci nepoužívají.

4.8 Svět alchymie

Ne náhodou volí Vondruška prostředí rodiny císařského alchymisty a dvůr Rudolfa II., který alchymistům velmi přál. Co přesně alchymie znamená, se autor pokusil čtenářům vysvětlit prostřednictvím Fiorellina vyprávění, citovaného v následujících ukázkách: „*Alchymista není kouzelník,*“ vysvětlovala Fiorella. „*Alchymie má svůj řád. Nedělá vlastně nic jiného, než využívá sílu hmoty, kterou mění.*“¹⁰³ „*Křišťál symbolizuje čistotu a zrození. To jsou základní principy alchymie, abyste věděli. Vše vzniká ze substancí, jako je voda, vzduch, oheň a země. Ty pak spojuje dobro a zlo. Krystalickým projevem dobra je čistota, kterou v sobě ukrývá křišťál.*“¹⁰⁴

Pro porovnání s Vondruškovým zjednodušeným vysvětlením uvedu citaci z časopisu 21. století z článku věnovaného Rudolfovi II. a alchymii. „*Od svých počátků byla alchymie tvořena dvěma vzájemně se ovlivňujícími složkami – technickou, experimentální, která dala vzniknout moderní chemii, a filozofickou, postavenou na tehdy převládajícím názoru, že celý svět má svůj počátek v jedinečné prahmotě. Právě údajná existence této prahmoty umožňovala tvrdit, že napodobováním přírodních procesů je možné dosahovat dokonalosti. Tedy získávat z olova či rtuti dokonalejší kov – zlato prostřednictvím kamene mudrců či dosáhnout lidské dlouhověkosti prostřednictvím elixíru života.*“¹⁰⁵

Ukázka citovaná z Vondruškova románu je velmi důležitá ze dvou důvodů. Primárně je v ní vysvětlen pojem alchymie. Ovšem v druhé řadě ukazuje na spojení

103 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 57. ISBN 80-00-01841-1.

104 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 29. ISBN 80-00-01841-1.

105 BAUER, Jan. Alchymisté a mágové na dvoře Rudolfa II. *21. století* [online]. 2004 [cit. 2015-09-29]. Dostupné z: <http://21stoleti.cz/2004/12/17/alchymiste-a-magove-na-dvore-rudolfa-ii/>

čistého křišťálu s celou idejí Bratrstva křišťálu, které se snaží ubírat cestou spravedlnosti.

Alchymie je ve skutečnosti chemií, tj. seriózní vědou, do níž jsou zasvěceni pouze někteří. Autor toho využívá a staví do protikladu ty, kteří jsou vědy znalí a zbytek světa. Z vybraných ukázek je pak tedy patrný strach obyčejných, nepoučených lidí z neznáma. Nepoučení si nedovedli vysvětlit účinky chemie, dokonce ani její existenci, a proto Fiorelliny kousky vždy považovali za něco magického, kouzelného, kacířského a nebezpečného. „*Jakmile se přiblížili k Fiorelle, zkřížila obě tyčinky před sebou. Ozvalo se praskání a z jejích rukou začaly vyletovat vějíře žhavých jisker. Nebyly veliké, ale pálily jako čert.*“¹⁰⁶

Další ukázka popisuje situaci, kdy se Fiorella snaží odlákat stráže od vchodu do šatlavy. „*Neviděli žádné plameny, necítili ani žár ohně. Roh domu červeně světélkoval, po omšelých kamenech poskakovaly jiskry, které stoupaly a zase klesaly, občas některá s prsknutím zhasla a vzápětí se objevil trs nových. Tu začalo u země cosi prskat, vzápětí vystřelil vzhůru vějíř zlatých hvězdiček a pak oba muže zahalil žlutavý dým.*“¹⁰⁷

Domnívám se, že motiv alchymie Vondruška použil proto, aby svoji trilogii odlišil od ostatních dětských knížek, a také proto, že se příběh odehrává ve staré Praze, za vlády Rudolfa II. panovníka, kterého alchymie a nadpřirozeno nesmírně zajímaly. Myslím si, že nelze nezmínit Vondruškovu tendenci o přiblížení stěžejních událostí české historie dětskému čtenáři. Alchymie, jeden z hlavních motivů celé trilogie, již Rudolf II. zasvětil podstatnou část života, je neodmyslitelně historicky spjata nejen s Prahou, jakožto evropským kulturním centrem, ale samozřejmě i s celou českou zemí, v níž císař sídlil.

Jak jsem již uvedla v kapitole Tvorba pro děti a mládež, Vondruška v rozhovoru s Alenou Badinovou uvedl, proč použil právě motiv alchymie: „*Právě v záplavě Harry Potterů jsem si řekl, že se pokusím představit hrdiny, kteří žijí v reálném světě, bez kouzel, draků a skřetů. Ale na druhou stranu jsem chtěl mít hrdiny, kteří jsou výjimeční. A tak mne napadlo prostředí rudolfínských alchymistů. S odstupem času jsem rád, že jsem tyhle postavy vymyslel, a určitě se k nim vrátím.*“¹⁰⁸

106 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 135. ISBN 80-00-01841-1.

107 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 58. ISBN 80-00-01841-1.

108 BADINOVÁ, Alena. Vlastimil Vondruška polapený historií. [online]. 2014 [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: <http://www.klubknihomolu.cz/111768/vlastimil-vondruska-polapeny-historii/>

Z ukázky rozhovoru s Vlastimilem Vondruškou lze konstatovat, že chtěl dostat svému zaměření na českou historii. Myslím si, že je velmi důležité, aby v dnešním globálním světě vznikala díla s českou tradicí a českými náměty.

4.9 Poznámky k intencionalitě Vondruškovy trilogie

Ačkoliv Vondruškova trilogie představuje intencionální literaturu, tzn. literaturu určenou dětem a mládeži, může oslovit i dospělé čtenáře. Dokonce lze říct, že některé pasáže mohou být pro děti méně srozumitelné, protože autor často používá ironii či sarkasmus. Tuto hypotézu se pokusím podložit následujícími ukázkami: „*Jestli tvůj otec koupí k jídlu něco za rohem v šenku U Zlatých šišek, čeká vás pěkná hrůza.*“ „*To se v jejich kuchyni vaří tak strašně?*“ „*Strašně? To je slabé slovo! Několik hostů prý zemřelo hladem a zbytek na otravu.*“¹⁰⁹ Na této ukázce je patrné použití ironického humoru, jenž je s celým Vondruškovým dílem spjat. V ukázce se Lukáš snaží pomocí ironie poukázat na neslavnou pověst kuchyně v hostinci U Zlatých šišek. Ironie je použita i v ukázce, kdy si Lukáše úmyslně utahuje ze svého přítele Martina, že má až příliš vášnivě rád jídlo: „*Tak tys posiloval ducha?*“ *rozesmál se Lukáš vesele.* „*Pokud bys ho posiloval stejně pečlivě jako břicho, jsi nejchytřejším člověkem v Českém království.*“¹¹⁰ A právě takovýto vtip a humor dokáže zaujmout nejen dítě, ale i dospělého.

Literární postava Lukáše se ironicky projevuje nejčastěji. Jak již bylo uvedeno v podkapitole věnující se Lukášovi, je z celé party nejstarší, a proto více tihne k humoru dospělých než jeho mladší přátelé. Pravděpodobně chce tedy Vondruška na postavě Lukáše ukázat věk dospívání, který je nedílně spjat s drzostí a ironií.

Další teorií Lukášova častého použití ironie je těsné spojení s Přibíkem. Jako jeho synovec s ním jedná výlučně on sám, a protože také rychtář se s oblibou ironicky vyjadřuje, mohl autor chtít poukázat na jejich společný povahový rys: „*Vzdělaná nebo hloupá, všechny jsou čarodějnice. Ale nejhorší je, Lukáši, že teprve po svatbě poznáš, co jsou doopravdy zač.*“¹¹¹ Toto vysvětlení použil Přibík, když vysvětloval Lukášovi, že nezáleží na tom, jak intelektuálně bude založená jeho budoucí žena, stejně prý bude mít ze života peklo.

109 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 28. ISBN 80-00-01841-1.

110 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a záhada mrtvého netopýra*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, s. 16. ISBN 978-80-00-01952-9.

111 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a záhada mrtvého netopýra*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, s. 256. ISBN 978-80-00-01952-9.

Jako nejpravděpodobnější se nabízí autorův záměr dosáhnout situační komiky při společných rozhovorech Lukáše se strýcem Přibíkem. Následující ukázka podporuje uvedenou hypotézu: „*Někdo se mě pokusil zabít. Tohle po mně vystřelil z kuše. Hlásím pokus o vraždu!*“ Rychtář Přibík se chytil za hlavu a začal naříkat. „*To mi děláš schválně, Lukáši! Proč zrovna dneska?*“ „*Optej se vraha. Měl bys mu to připočítat jako přitěžující okolnost. Je to od něho nevychovanost, že se mě pokusil zabít zrovna dneska, když nevíš, kde ti hlava stojí. Slušní lidé přece vraždí tehdy, kdy má rychtář čas.*“¹¹²

Další ukázka bude důkazem toho, že Vondruška se nevyhýbá ani tématům, která by bylo možné považovat v knížce pro děti za nevhodná. Právě jedním takovým tématem je přílišná náklonnost k alkoholu: „*Nikoho nezranili, nic se neztratilo, žádný vězeň neutekl. Biřic Jan Houska tvrdí, že ho omámil ďábel. Kdyby se to stalo jenom jemu, řekl bych, že vypil víc, než snese.*“¹¹³ Téma záliby v alkoholu se v románu nevyskytuje ojediněle, právě naopak. „*Lukáš svého strýce na rychtě nenašel. „Slyšel jsem, jak si s katem Jarošem šeptali něco o rakovnickém pivu. Prý ho dneska přivezli do katovny. Já bych řekl, že ho najdeš tam.*“¹¹⁴

Jiným jevem, který Vondruška užívá a jenž by se dal označit jako překlenutí mezi intencionální literaturou pro děti a literaturou pro dospělé, je tematizace náklonnosti mezi muži a ženami: „*To jsem si mohl myslet. Jen tě nechá člověk samotnou, už se lepíš na chlapa. A kdybys alespoň nezvedala sukni pořád zadarmo.*“¹¹⁵

Velmi pravděpodobně mnohé dítě zcela nepochopí ani ironickou narážku šenkýře od Zlatých šišek, který vyčítá své šenkýřce Lucii přílišnou zálibu v opačném pohlaví. Je ale nutné podotknout, že takováto situace je v románu pouze výjimečná a rozhodně se nedá říct, že by na tomto druhu vulgárního sarkasmu byl příběh založen.

Neopomenutelné téma, které odkazuje k literatuře pro dospělé, je motiv chladnokrevnosti a násilí, jež je v románu prezentováno jako něco poměrně běžného. Je to pravděpodobně dáno tím, že se Vondruška zaměřil na příběh z historie a je všeobecně známé, že v době, ve které se Fiorella odehrává, byl život a podmínky mnohem tvrdší. Na druhou stranu je možné konstatovat, že ani dnes ve společnosti nechybí násilí, šikana a chamtivost. Předchozí tvrzení dokazuje ukázka, ve které cechmistr Bartoloměj

112 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 155. ISBN 80-00-01841-1.

113 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 69. ISBN 80-00-01841-1.

114 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 106. ISBN 80-00-01841-1.

115 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 195. ISBN 80-00-01841-1.

zabije svého syna kvůli podezření z krádeže. „*Mladíka sevřel kolem krku a napřáhl dýku. Továřš zoufale popadl cechmistra za ruku se zbrání. Ale Bartoloměj ho druhou rukou udeřil do obličeje. Pak mladíka odstrčil a vši silou bodl do hrudi.*“¹¹⁶

Otázkou vhodnosti a nevhodnosti námětů určených pro děti či pro dospělé se podle mého názoru autor příliš nezabýval. Zvláště proto, že sblížování literatury pro děti a mládež a literatury pro dospělé je v současnosti běžný a čím dál častější jev. Velmi dobře to lze pozorovat na následující ukázce, v níž se přátelé baví o tom, zda Martinova otec, neprávem podezřelého z loupeže peněz, bude mučit kat: „*Otce mohou mučit.*“ „*Jistě, jenže i kdyby s ním dělali, já nevím co, on přece neví, kde ukradené peníze opravdu skončily. A kat Jaroš není hlupák. Poznává, kdy má cenu člověka trápit, a kdy je to zbytečné. Tvůj otec bude muset něco vydržet, ale je přece chlap,*“ utěšoval Lukáš přítele.“¹¹⁷

Ve svém tíhnutí k literatuře pro dospělé dospěl Vondruška dokonce tak daleko, že popsal inkviziční mučení Lucie z šenku U Zlatých šišek v závěrečném díle: „*Nejsem čarodějnice,*“ *opáčila důstojně Lucie, ale vzápětí zaúpěla bolestí, když katův pacholek začal utahovat šrouby palečnice. Nikdy by si nemyslela, že to bude tolik bolet.*“¹¹⁸

Na základě výše uvedených námětů a motivů lze konstatovat, že Vlastimil Vondruška je především autorem moderním, který se nebojí dnešnímu dítěti nabídnout i takové věci, které by se daly s největší pravděpodobností očekávat výhradně v literatuře pro dospělé. Respektuje současný trend sblížování literatury intencionální a neintencionální, podobně jako prolínání žánrů. Svoji tvorbou se snaží sdílet s dětmi vědomosti zábavnou formou. Domnívám se, že tato Vondruškova strategie je správný směr, jímž by se měla literatura pro současné děti ubírat.

116 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 210. ISBN 80-00-01841-1.

117 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, s. 45. ISBN 80-00-01841-1.

118 VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a hřbitov upírů*. 1. vyd. Brno: MOBA, 2012, s. 285. ISBN 978-80-243-4647-2.

5 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zpracování životopisu a komplexní dosavadní bibliografie Vlastimila Vondrušky, představení jeho tvorby pro děti a mládež, konkrétně děl populárně naučných a beletristických.

Za nejprínosnější považuji především autorův životopis, jenž do nynějška nebyl rozsáhleji zpracován a který by se mohl stát užitečným zdrojem pro další badatele.

V části věnované populárně naučné dětské literatuře jsem představila tři autorova stěžejní díla zařazená do této oblasti. Poukázala jsem především na autorův přínos, tj. spojení zábavné a didaktické funkce zaměřující se hlavně na oblast dějepisného vzdělání.

Cílem analýzy byla zejména autorova čtenářsky populární trilogie o Fiorelle a jejích přátelích. Romány jsou určeny věkové kategorii 12 – 14 let. Věk cílové skupiny čtenářů přibližně koresponduje s věkem hlavních postav, které se čtenářem společně stárnou a vyvíjejí se a s nimiž se může dítě ztotožňovat. Stejně jako čtenáři i literární postavy postupně dospívají a překračují pomyslnou hranici mezi dětstvím a dospělostí. Na jedné straně se stávají dospělejšími, rozhodnějšími a zkušenějšími. Na straně druhé jsou velmi vzdorovití a zranitelní v citové oblasti.

Všechny tři díly se nesou ve znamení historie, jež se odráží ve volbě prostředí i jazykových prostředků. Příběh se odehrává v tajemné Praze za vlády Rudolfa II. Právě tajemno je jedním z hlavních motivů celé trilogie. Autor s ním pracuje, vyvolává jím napětí a pochmurnou atmosféru své dobrodružné detektivky. Jazykové prostředky jsou uzpůsobeny historické době pouze v nezbytně nutných pasážích. Jinak se autor snažil přiblížit současnému čtenáři a jeho běžné slovní zásobě.

Autor respektuje tradice příběhové prózy a volí jako hrdiny dětský kolektiv, jenž ozvláštňuje skutečností, že hlavní hrdinka vystupuje pod dvojí identitou. Jako jediné dítě svého otce musí být následníkem otcova alchymistického učení, proto se vydává za chlapce, a v převleku se spřátelí s dvěma chlapci. I přes strach z nepochopení se přátelům nakonec přizná a je vděčná, že jí její lest odpustí. Nakonec se ukáže, že být zároveň chlapcem i dívkou je mnohdy výhodné pro jejich společné detektivní vyšetřování.

Vzhledem k detektivní a dobrodružné tendenci celé Vondruškovy beletristické tvorby nepřekvapí, že ani trilogie o Fiorelle z tohoto trendu nevybočuje.

Dětszí hrdinové se potýkají s bezprávím a nespravedlností. Mnohdy se ocitají v zoufalých a nebezpečných situacích, ze kterých ovšem vždy s pomocí přátel bez úhony vyvážnou.

S přihlédnutím k současným trendům literatury pro děti a mládež není překvapivé ani to, že některé pasáže docení a pochopí spíše zkušenější či dospělý čtenář. Jedná se především o jazykovou a situační komiku, jež může být pro dítě mnohdy nepochopitelná. Jsou to hlavně situace odehrávající se v šencích a týkající se vztahů mezi muži a ženami.

Autorova trilogie plní primárně funkci zábavnou a relaxační. S odkazem k ostatní tvorbě Vlastimila Vondrušky se též nese v duchu dějepisného vzdělání, především v oblasti historických reálií. Autor představil významnou osobnost české historie, císaře Rudolfa II., pokusil se nastínit historický vzhled Starého města pražského, seznámil čtenáře s dobovým každodenním životem.

Po komplexní analýze celé Vondruškovy trilogie nelze jinak, nežli konstatovat, že Vlastimil Vondruška je na poli dětské beletrie autorem, který si svými příběhy dokáže získat spokojené čtenáře, jež jistě ocení další autorovu tvorbu ubírající se stejným nebo podobným směrem.

6 Použitá literatura

6.1 Primární literatura

Zdroje knižní

VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a Bratrstvo křišťálu*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, ISBN 80-00-01841-1.

VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a hřbitov upírů*. 1. vyd. Brno: MOBA, 2012, ISBN 978-80-243-4647-2.

VONDRUŠKA, Vlastimil. *Fiorella a záhada mrtvého netopýra*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, ISBN 978-80-00-01952-9.

VONDRUŠKA, Vlastimil. *Slavné bitvy českých panovníků*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2003, ISBN 80-00-01223-5.

VONDRUŠKA, Vlastimil. *Významná sídla české šlechty*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2005, ISBN 80-00-01520-X.

VONDRUŠKA, Vlastimil. *Život ve středověku*. 2. vyd. Brno: MOBA, 2014, ISBN 978-80-243-5826-0.

6.2 Sekundární literatura

Zdroje knižní

CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962.

ČENĚKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury*. 1. vyd. Praha: Portal, 2006, ISBN 80-7367-095-X.

CHALOUPKA, Otakar – NEZKUSIL, Vladimír. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*. 2. 1. vyd. Praha: Albatros, 1976.

KARPATSKÝ, Dušan. *Labyrint literatury*. 4. vyd. Praha: Albatros, 2008, s. 101-102. ISBN 978-80-00-02154-6.

POLÁČEK, Jiří. *Cesty současné literatury pro děti a mládež: tradice a inovace*. 1. vyd. Slavkov u Brna: BM Typo, 2003, ISBN 80-903339-0-7.

PROPP, Vladimír J. *Morfológia rozprávky*. 1. vyd. Bratislava: Tatran, 1971.

ŠUBRTOVÁ, Milena, *Slovník autorů literatury pro děti a mládež II. Čeští spisovatelé*. 1. vyd. Praha: Libri, 2012, ISBN 978-80-7277-506-4.
URBANOVÁ, Svatava a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc: Votobia, 2004, ISBN 80-7220-185-9.

Zdroje časopisecké

DUŠKOVÁ, Lucie. Současná dětská detektivka. *Ladění: časopis pro teorii a kritiku dětské literatury*. 2002, roč. 7 (12), č. 1-4, s. 2-6. ISSN 1211-3483.
PODSKALSKÝ, Ivo. Dějiny píší vítězové. *Týdeník Květy*. 2014, 44, s. 76-79. ISSN 0862-898X.
REISSNER, Martin. Česká uměleckonaučná literatura. *Ladění: časopis pro teorii a kritiku dětské literatury*. 2006, roč. 11 (16), č. 1, s. 2-8. ISSN 1211-3484.
ŠUBRTOVÁ, Milena. Dobrodružství z rudolfínské Prahy. *Ladění: časopis pro teorii a kritiku dětské literatury*. 2007, roč. 12 (17), č. 1, s. 19-20. ISSN 1211-3484.
TOMAN, Jaroslav. Myšlení o uměleckonaučné literatuře. *Ladění: časopis pro teorii a kritiku dětské literatury*. 2003, roč. 8 (13), č. 1-4, s. 2-8. ISSN 1211-3484.

Zdroje elektronické

Rozhovor s Vlastimilem Vondruškou. Dostupné z:
http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/host/_zprava/vlastimil-vondruska-ve-stredoveku-nebyli-zvanilove--1260241
Rozhovor s Vlastimilem Vondruškou. Dostupné z:
<http://www.ceskatelevize.cz/zpravodajstvi-ostrava/kultura/201103-ve-stredoveku-lide-zili-naplno-a-opravdove-rika-vlastimil-vondruska/>
BADINOVÁ, Alena. Vlastimil Vondruška polapený historií. [online]. 2014 [cit. 2015-03-09]. Dostupné z:<http://www.klubknihomolu.cz/111768/vlastimil-vondruska-polapeny-historii/>
BLAHOVÁ, Irena. *Počátky české dětské detektivky: Magisterská diplomová práce* [online]. Brno, 2005 [cit. 2015-09-21]. Dostupné z:
http://is.muni.cz/th/53279/ff_m/text.pdf. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Vedoucí práce Mgr. Luisa Nováková, Ph.D.

BAUER, Jan. Alchymisté a mágové na dvoře Rudolfa II. *21. století* [online]. 2004 [cit. 2015-09-29]. Dostupné z: <http://21stoleti.cz/2004/12/17/alchymiste-a-magove-na-dvore-rudolfa-ii/>

Vlastimil Vondruška: Spisovatel a historik [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://www.vlastimilvondruska.cz>

Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského. Anketa "Suk - čteme všichni" [online]. Praha, <http://www.npmk.cz/knihovna/suk-vysledky-prechozich-rocniku> [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.npmk.cz/knihovna/suk-vysledky-prechozich-rocniku>

Osobní rozhovor

Rozhovor s Vlastimilem Vondruškou, 23. říjen 2014, Vratislavice nad Nisou.

7 Přílohy

1. Odborné studie a články
2. Publikace odborné a populárně naučné
3. Beletrie vydaná pod vlastním jménem

Příloha č. 1

Bydlení venkovského lidu na roudnickém panství v polovině 18. století, 1981-1984.

Dvacet pět let práce s dotazníky NSČ (1958-1983), 1984.

Dvě etapy zlepšování nářadí a zavádění strojů v tradičním zemědělství v Čechách v 19. století, 1987.

Etnografický slovník pro práci v muzeích, 1987.

Faktorová analýza a stabilní katastr. (Jedna z možností matematického zpracování a interpretace katastrů), 1985.

Hospodářské faktory vývoje západních Čech z teritoriálního hlediska formování zemědělských výrobních oblastí v 1. polovině 19. století, 1987.

Hospodářství obecního dvora města Slaného v letech 1690 – 1715, 1978.

Chov ovcí v Rodopech, 1983.

Jeden z pramenů národopisu (Lidová kultura v cestopisech konce 18. stol.), 1988.

K etnografické regionalizaci středních Čech, 1987.

K otázce vývoje lidového oděvu, 1984.

K problematice rozšíření obilní kosy v 19. století, 1982.

Lidová terminologie nářadí k čištění obilí podle údajů dotazníků NSČ (Vějačka, čistící mlýnek, síto), 1984.

Lidový oděv na českokrumlovském panství na konci 18. a na počátku 19. století. (Možnosti etnografické interpretace písemných pramenů), 1984.

Lihovarnictví v Čechách v první polovině 19. století, 1988.

Možnosti etnografické interpretace duplikátu stabilního katastru, 1982.

Nejstarší bulharská hlavní města, 1981.

Několik poznámek k teoretickým východiskům třídění předmětů lidové hmotné kultury, 1982.

Některé archivní doklady ke studiu lidového oděvu v severozápadních Čechách na konci 18. a na počátku 19. století, 1985.

Obilní roubíky, 1981.

Obraz venkovského zemědělství v oblasti Brd a jejich podhoří podle materiálů duplikátu stabilního katastru, 1983.

Olejny v Čechách na konci feudalismu a na počátku kapitalismu, 1985.

Organizace výmlatu obilí na jihočeských schwarzenberských panstvích v 18. století, 1982.

Počátky zemědělské revoluce, 1990.

Polští Tataři na Podlesí, 1982.

Pozůstatky tradičních pověr a zvyků spojených s chovem skotu na severozápadní Šumavě v 1. polovině 20. století, 1989.

Problematika homogennosti zemědělských výrobních oblastí v Čechách v 1. polovině 19. století, 1984.

Proměny tradičního zemědělství, 1987.

Renesance rádla v první polovině 19. století. (Poznámka k etnografickému atlasu I.), 1986.

Ruční žňové náradí na území Čech před nástupem a v průběhu zemědělské revoluce, 1983.

Smlouva s ovčáckým mistrem na p. Hluboká v r. 1726, 1981.

Staré formy tradičního zemědělského náradí poddanských usedlostí na vimperském panství koncem 18. století, 1982.

Staré techniky zpracování průmyslových plodin I., 1980.

Staré techniky zpracování průmyslových plodin II., 1981.

Staré techniky zpracování průmyslových plodin III., 1981.

Staré zemědělské stroje (do r. 1914) I., 1985.

Staré zemědělské stroje (do r. 1914) II., 1986.

Staré zemědělské stroje (do r. 1914) III., 1986.

Struktura zemědělských plodin na rustikálu v 1. polovině 19. století podle Stabilního katastru, 1987.

Teritoriální aspekty rozdílné dynamiky rozpadu systému tradiční lidové kultury v Čechách, 1984.

Tradiční nástroje k výmlatu obilí (cep), 1984.

Tradiční žňové nástroje, 1982.

Tradiční žňové nástroje v Podkrkonoší. (K vymezení východočeské oblasti výskytu obilního srpu v polovině 19. století), 1985.

Tvorba etnografického názvosloví. (Zásady vytváření pojmů pro muzejní definiční slovník předmětů lidové hmotné kultury), 1986.

Úvaha o chápání regionality lidové hmotné kultury, 1985.

Úvaha o charakteru tzv. tradičnosti lidové hmotné kultury ve středních Čechách, 1986.

Vliv přírodních podmínek na základní orientaci rustikálního zemědělství v Čechách v 1. polovině 19. století, 1984.

Výroba oleje na panstvích Český Krumlov a Libějovice v 18. a 19. století, 1983.

Vývoj bramborářství na Podblanicku a v západní části Českomoravské vrchoviny, 1984.

Vývoj národopisu v Německu a Rakousku (1750 – 1945), 1986.

Základní rysy zemědělské výroby v Čechách v letech 1781 – 1848, 1989.

Zemědělská revoluce na rustikálu v 1. polovině 19. století, 1985.

Zemědělská výroba na rustikálu v jižních Čechách na konci 18. a v 1. polovině 19. století, 1980.

Ze života panských ovčáků na schwarzenberských panstvích v jižních Čechách v 18. století, 1984.

Žně na smečenském panství v roce 1649, 1979.

Příloha č. 2

Církevní rok a lidové obyčeje, 1991.

České sklo. Tradice a současnost (spoluautor A. Langhamer), 1990.

Etnografický slovník 1. Domácí kuchyňské nářadí, nádobí a náčiní (spoluautoři V. Kopřivová – T. Grulich), 1987.

Intimní historie od antiky po baroko, 2007.

Katovny a mučírny, 1993.

Osudy agrárního politického hnutí, 1990.

Památky národní minulosti. Průvodce historickou expozicí Národního muzea v Lobkovickém paláci (spoluautor J. Burian), 1987.

Památky národní minulosti (spoluautoři J. Kočí a kol.), 1989.

Průvodce českou historií – Církev (společně s A. Vondruškovou), 2014.

Průvodce českou historií – Město (společně s A. Vondruškovou), 2013.

Průvodce českou historií – Vesnice (společně s A. Vondruškovou), 2014.

Sklářství, 2002.

Slovník starého zemědělského nářadí, nástrojů a strojů (1750 – 1914) I. – II., 1989.

Tradice lidové tvorby (spoluautorka A. Vondrušková), 1988.

Zemědělské nářadí. Průvodce po sbírkovém fondu Muzea Šumavy, 1987.

Život staré Šumavy, 1989.

Život ve staletích. 12. století. Lexikon historie, 2009.

Život ve staletích. 13. století. Lexikon historie, 2010.

Život ve staletích. 14. století. Lexikon historie, 2011.

Život ve staletích. 15. století. Lexikon historie, 2012.

Život ve staletích. 16. století. Lexikon historie, 2014.

Život ve středověku, 2007.

Příloha č. 3

Adventní kletba, 2004.

Apage Satanas, 2010.

Dýka s hadem, 2002.

Ďáblův sluha, 2014.

Fiorella a Bratrstvo křišťálu, 2006.

Fiorella a hřbitov upírů, 2012.

Fiorella a záhada mrtvého netopýra, 2007.

Husitská epopej I. – Za časů krále Václava IV., 2014.

Husitská epopej II. – Za časů hejtmana Jana Žižky, 2015.

Ještě že nejsem kat, 2014.

Jménem krále, 2009.

Klášterní madrigal, 2011.

Králův dluh, 2012.

Krev na kapradí, 2013.

Krev na lopuchu, 2008.

Letopisy královské komory I., 2006.

Letopisy královské komory II., 2007.

Letopisy královské komory III., 2008.

Letopisy královské komory IV., 2009.

Letopisy královské komory V., 2010.

Letopisy královské komory VI., 2011.

Letopisy královské komory VII., Osmanský tábor, 2012.

Letopisy královské komory VIII., Ulička hanby, 2013.

Mezi tiárou a orlicí, 2003.

Msta písecké panny, 2013.

Oldřich z Chlumu – román a skutečnost, 2015

Olomoucký bestiář, 2006.

Pečeť smrti, 2009.

Podivná svatba na Lichnici, 2012.

Prodavači ostatků, 2005.

Prokletí brněnských řeholníků, 2011.

Přemyslovská epopěj I. – Velký král, 2011.

Přemyslovská epopěj II. – Jednooký král, 2012.

Přemyslovská epopěj III. – Král rytíř, 2013.

Přemyslovská epopěj IV. – Král básník, 2013.

Román o růži, 2008.

Sběratelé ostatků, 2006.

Smrt ve Vratislavi, 2014.

Strana štěstí, 2005.

Strážce boleslavského mysteria, 2007.

Tajemství abatyše z Assisi, 2010.

Vládcové ostatků, 2007.

Vražda v ambitu, 2005.

Záhada zlaté stoly, 2003.

Zdislava a ztracená relikvie, 2003.

Zločin na Bezdězu, 2015.

Zloději ostatků, 2010.

Znamení Jidáš, 2009.

Znamení rožmberské růže, 2004.